Poljoprivredna proizvodnja Republike Hrvatske prije i nakon pristupanja Europskoj uniji

Krznar, Stjepan

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Agriculture / Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:204:513079

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET

POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA REPUBLIKE HRVATSKE PRIJE I NAKON PRISTUPANJA EUROPSKOJ UNIJI

DIPLOMSKI RAD

Stjepan Krznar

Zagreb, kolovoz, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET

Diplomski studij:
Agrobiznis i ruralni razvitak

POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA REPUBLIKE HRVATSKE PRIJE I NAKON PRISTUPANJA EUROPSKOJ UNIJI

DIPLOMSKI RAD

Stjepan Krznar

Mentor: prof. dr. sc. Ivo Grgić
Neposredni voditelj: dr.sc. Magdalena Zrakić

Zagreb, kolovoz, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET

IZJAVA STUDENTA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, **Stjepan Krznar**, JMBAG 0178097752, rođen dana 03.08.1994. god. u Zagrebu, izjavljujem da sam samostalno izradio diplomski rad pod naslovom:

POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA REPUBLIKE HRVATSKE PRIJE I NAKON PRISTUPANJA EUROPSKOJ UNIJI

Svojim potpisom jamčim:

- da sam jedina autorica/jedini autor ovoga diplomskog rada;
- da su svi korišteni izvori literature, kako objavljeni tako i neobjavljeni, adekvatno citirani ili parafrazirani, te popisani u literaturi na kraju rada;
- da ovaj diplomski rad ne sadrži dijelove radova predanih na Agronomskom fakultetu ili drugim ustanovama visokog obrazovanja radi završetka sveučilišnog ili stručnog studija;
- da je elektronička verzija ovoga diplomskog rada identična tiskanoj koju je odobrio mentor;
- da sam upoznata/upoznat s odredbama Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu (Čl. 19).

U Zagrebu, dana _____ _____

Potpis studenta / studentice

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AGRONOMSKI FAKULTET

IZVJEŠĆE

O OCJENI I OBRANI DIPLOMSKOG RADA

Diplomski rad studenta/ice **Stjepan Krznar**, JMBAG 0178079696, naslova

POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA REPUBLIKE HRVATSKE PRIJE I NAKON PRISTUPANJA EUROPSKOJ UNIJI

obranjen je i ocijenjen ocjenom _____ , dana _____ .

Povjerenstvo:		potpisi:
1.	prof. dr. sc. Ivo Grgić mentor	_____
	dr.sc. Magdalena Zrakić neposredni voditelj	_____
2.	doc. dr. sc. Lari Hadelan član	_____
3.	doc. dr. sc. Ornella Mikuš član	_____

Zahvala

Zahvaljujem se svim profesoricama i profesorima Agronomskog fakulteta koji su mi pomogli da uspješno ispunim sve svoje studentske dužnosti.

Posebno zahvaljujem prof. dr. sc. Ivi Grgiću koji mi je pristao biti mentor na završnom, a osobito na diplomskom radu. Hvala mu na savjetima i podijeljenom iskustvu tijekom studiranja.

Veliko HVALA dr.sc. Magdaleni Zrakić na uloženom trudu, razumijevanju, osmijehu i pomoći kroz cijeli period pisanja kako završnog tako i diplomskog rada.

Hvala najboljem prijatelju Renčiju koji je uvijek bio tu kad mi je bilo najteže te hvala Eci, Kali, Piki, Niskoj, Pepeku, Luciji, Nikici i Martini što su bili uz mene.

Hvala bratu i sestri na savjetima, razumijevanju, pomoći i podršci u cijelom životu.

Najveće hvala mojim roditeljima Petri i Željku koji su najviše vjerovali u mene te mi pružali neizmjernu podršku kroz cijeli moj život.

Ovaj rad posvećujem svojim roditeljima

Sadržaj

1. Uvod 1

1.1. Cilj rada 2

2. Metode i izvori podataka 3

3. Pregled literature 5

4. Rezultati i rasprava 8

4.1. Poljoprivredna proizvodnja u Republici Hrvatskoj prije i nakon pristupanja Europskoj uniji 8

4.1.1. Vrijednost poljoprivredne proizvodnje te udio u BDV-u i BDP-u 8

4.1.2. Poljoprivredna gospodarstva i poljoprivredno zemljište 9

4.1.3. Poljoprivredna proizvodnja u žitnim jedinicama 11

4.1.3.1. Žita 12

4.1.3.2. Industrijsko bilje 17

4.1.3.3. Krmno bilje 23

4.1.3.4. Povrće 27

4.1.3.5. Voće i grožđe 32

4.1.3.6. Stočarstvo 37

5. Zaključak 45

6. Literatura 47

Sažetak

Diplomskog rada studenta/ice **Stjepan Krznar**, naslova

POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA REPUBLIKE HRVATSKE PRIJE I NAKON PRISTUPANJA EUROPSKOJ UNIJI

Cilj rada je utvrditi promjene u proizvodnji najvažnijih poljoprivrednih proizvoda kao i promjene glavnih makroekonomskih pokazatelja važnosti poljoprivrede u Republici Hrvatskoj prije (2000. – 2013.) i nakon pristupa EU (2014. – 2017.). Hipoteza rada je da se ulaskom u EU povećala poljoprivredna proizvodnja ali i vanjskotrgovinska razmjena. U radu su korištene metode trenda, indeksa te stope promjene, dok je poljoprivredna proizvodnja količinski agregirana primjenom žitnih jedinica. Istraživanje je pokazalo da se udio poljoprivrede u BDP-u (bruto domaćem proizvodu) i BDV-u (bruto dodanoj vrijednosti) u razdoblju nakon ulaska u EU smanjio u odnosu na pretpristupno razdoblje. Istodobno, došlo je do povećanja ukupne poljoprivredne proizvodnje za 2,6%, ali je značajno porasla vrijednost uvoza (81,1%) i izvoza (113,4%). Iako se u narednom razdoblju očekuje daljnji rast domaće proizvodnje, rastuće ukupne potrebe većim dijelom će se podmirivati iz uvoza.

KLJUČNE RIJEČI: poljoprivredna proizvodnja, RH, žitne jedinice, uvoz i izvoz, EU

Summary

Of the master's thesis – student **Stjepan Krznar,** entitled

CROATIAN AGRICULTURAL PRODUCTION BEFORE AND AFTER ACCESSION TO THE EUROPEAN UNION

The aim of the study is to determine the changes in the production of the most important agricultural products as well as the changes of the main macroeconomic indicators of the importance of agriculture in the Republic of Croatia before (2000-2013) and after EU accession (2014-2017). The hypothesis states that with entering Croatia to the EU volume of agricultural production in Croatia has increased but also the foreign trade exchange. Methods that were used in this study are methods of trend, index and rate of change, while agricultural production quantitatively aggregated by using grain units. The research has shown that the part of agriculture in GDP (Gross Domestic Product) and GVA (Gross Value Added) after EU accession (2014-2017) has been reduced compared to the analyzed pre-accession period (2000-2013). At the same time, total agricultural production increased by 2,6% but also the value of import (81,1%) and export (113,4%) increased significantly. Although further growth of domestic production is expected in the next period, growing total needs will be largely settled from the import.

KEY WORDS: agricultural production, the Republic of Croatia, grain units, import and export, European Union

1. Uvod

Hrvatska je potpisivanjem Ugovora o pristupanju Europskoj uniji (EU) 9. prosinca 2011. došla na korak do punopravnog članstva. Republika Hrvatska (RH) je pristupila 1. srpnja 2013., a s tim je datumom pokrenut niz promjena u mnogim segmentima gospodarskog života, između ostaloga u poljoprivrednoj proizvodnji i u međunarodnoj trgovinskoj razmjeni. Ulaskom u EU, Hrvatska je prestala primjenjivati dotadašnje sporazume o slobodnoj trgovini, uključujući i Srednjoeuropski ugovor o slobodnoj trgovini (engl. *Central European Free Trade Agreement* ili, skraćeno, CEFTA). Istodobno je kao nova punopravna članica preuzela važeće trgovinske sporazume koje je Europska unija sklopila s trećim zemljama, između ostaloga i s članicama CEFTA-e.

Prosječan udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva RH u razdoblju 2000./2017. godine u bruto domaćem proizvodu (BDP) RH iznosi manje od 4%, dok je u bruto dodanoj vrijednosti (BDV) ispod 5%. Udio samo poljoprivrede za razdoblje 2005./2017., u BDP-u prosječno iznosi manje od 3%, dok se taj udio u BDV-u kreće oko 3%[1].

Poljoprivredni sektor u okvirima EU nije od veće važnosti te je vrijednost poljoprivredne proizvodnje RH manja od 1% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje EU, kao i ukupno korištene obradive površine. Zbog toga promjene u poljoprivredi na domaćem tržištu ne mogu značajno utjecati na poljoprivrednu proizvodnju u EU. Također, tržišni trendovi sa zajedničkog tržišta EU uključujući i kretanje cijena značajno utječu na relativno malo hrvatsko tržište poljoprivrednih proizvoda. No, ulaskom u EU Hrvatskoj se pružaju mogućnosti iskoristiti sve prednosti EU kako bi podigla svoj poljoprivredni sektor na jedan veći nivo.

Hipoteza rada je da se ulaskom u EU u Hrvatskoj povećao volumen poljoprivredne proizvodnje, ali i vrijednost uvoza i izvoza poljoprivrednih proizvoda.

[1] Razlike u razdobljima obuhvata su zbog metodoloških promjena službene statistike.

1.1. Cilj rada

Cilj rada je utvrditi promjene u Hrvatskoj kod proizvodnje najvažnijih poljoprivrednih proizvoda kao i kod glavnih makroekonomskih pokazatelja važnosti poljoprivrede prije (2000. – 2013.) i nakon pristupa EU (2014. – 2017.).

2. Metode i izvori podataka

U radu su korišteni podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS), Statističkog ureda Europskih zajednica (EUROSTAT), Ekonomskih računa u poljoprivredi, Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR), FAOSTAT-a (*The Food and Agriculture Organization Corporate Statistical Database)* te dostupna znanstvena i stručna literatura.

Kao metode su se koristile metoda trenda, stope promjene te metoda indeksa.

Poljoprivredna proizvodnja računata je primjenom žitnih jedinica[2] (Tablica 2.1.). Rezultati rada su prikazani grafički i tablično.

Rad se temelji na analizi i usporedbi prosječne poljoprivredne proizvodnje Hrvatske u pretpristupnom razdoblju i u razdoblju nakon ulaska u EU. Navedena su razdoblja specifična jer obuhvaćaju razdoblje prilagodbe i same integracije domaćeg stanovništva tržištu EU.

Pretpristupno razdoblje (RH nije članica EU) čini prosjek sljedećih godina:

- 2000. – 2013. za poljoprivrednu proizvodnju; za vrijednost i udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u BDP-u i BDV-u; za površine poljoprivrednog zemljišta; za uvoz i izvoz poljoprivrednih proizvoda
- 2005. – 2013. za vrijednost poljoprivredne proizvodnje; za vrijednost i udio poljoprivrede u BDP-u i BDV-u;
- 2007., 2010. i 2013. za poljoprivredna gospodarstva i njihovo korištenje površina

Razdoblje nakon ulaska RH u EU u radu obuhvaća prosjek sljedećih godina:

- 2014. – 2017. za poljoprivrednu proizvodnju; za vrijednost poljoprivredne proizvodnje; za vrijednost i udio poljoprivrede te poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u BDP-u i BDV-u; za površine poljoprivrednog zemljišta
- 2014. – 2016. za uvoz i izvoz poljoprivrednih proizvoda te
- 2016. za poljoprivredna gospodarstva i njihovo korištenje površina

[2] Žitna jedinica (ŽJ) je naturalna mjera kojom se različiti poljoprivredni proizvodi svode na zajedničku osnovu (pomoću koeficijenata).

Tablica 2.1. Poljoprivredni proizvodi s odgovarajućim koeficijentom žitne jedinice korištene u radu

		Koef. ŽJ				Koef. ŽJ
Žita	Pšenica	1		Voće i grožđe	Jabuke	0,5
	Raž	1			Kruške	0,5
	Ječam	1			Breskve i nektarine	0,5
	Zob	1			Marelice	0,5
	Kukuruz	1			Trešnje	0,5
Industrijsko bilje	Šećerna repa	0,25			Višnje	0,5
	Uljanja repica	2			Šljive	0,5
	Suncokret	2			Orasi	0,5
	Soja	1,5			Smokve	0,5
	Duhan	2,5			Naranče	0,5
Krmno bilje	Kukuruz za zelenu krmu	0,5			Mandarinke	0,5
	Djeteline i mješavine	0,5			Limuni	0,5
	Trajni travnjaci	0,3			Grožđe	0,3
	Lucerna	0,5			Maslinovo ulje (t)	1,3
Povrće	Krumpir	0,3		Stočarstvo	Goveda	6
	Cvjetača i brokula	0,15			Svinje	5
	Kupus	0,15			Ovce	6
	Salata	0,15			Perad	6
	Rajčica	0,15			Kravlje mlijeko (t)	0,7
	Krastavci i kornišoni	0,15			Ovčje mlijeko (t)	0,7
	Dinje i lubenice	0,15			Kozje mlijeko (t)	0,7
	Paprika	0,15			Kokošja jaja u t (16.000 jaja = 1 t)	0,25
	Mrkva	0,15			Vuna	40
	Luk i češnjak	0,3			Med	10
	Cikla	0,15				
	Grašak zrno	1,2				
	Grah zrno	1,2				

Izvor: Grgić I. (2018.)

3. Pregled literature

Ulazak Hrvatske u EU i pridruživanje zajedničkom poljoprivrednom tržištu te gospodarski učinci predmet su brojnih istraživanja u novijem razdoblju.

Franić i sur. (2011) u svome radu istražuju postoje li potencijali u hrvatskoj poljoprivredi, ruralnom prostoru i poljoprivrednoj politici na koje se mogu osloniti hrvatski poljoprivrednici zainteresirani za opstanak u uvjetima članstva EU i pod pravilima Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP). Istraživanjem su utvrdili kako većina poljoprivrednika mogućnost za opstanak i napredak vidi u nepoljoprivrednim aktivnostima te da će se ulaskom u EU ostvariti uvjeti za povećanje produktivnosti, bolje funkcioniranje poljoprivrednog tržišta i učinkovitije korištenje državnih potpora namijenjenih poljoprivredi i ruralnom razvoju. Također, poljoprivrednici povećanje svoga dohotka vide u kvalitetnim prirodnim resursima, ostvarivanju dodane vrijednosti u poljoprivredi i oplemenjivanju poljoprivrede kroz turističke aktivnosti.

Kovačić i sur. (2007) navode da problemi ne postoje samo u poljoprivrednoj proizvodnji već i u većini segmenata na hrvatskome selu kao što su nezaposlenost, loša infrastrukturna opremljenost naselja te lošiji životni uvjeti u odnosu na grad. Stoga petina stanovnika ruralnih područja, uglavnom mladih i obrazovanijih, ima namjeru napustiti selo i pronaći bolje životne uvjete u gradovima što bi smanjilo izglede za osuvremenjivanje poljoprivrede (Žutinić i sur., 2010).

Bistričić i sur. (2011) su analizirali malo i srednje poduzetništva RH te ga usporedili s malim i srednjim poduzetništvom u Sloveniji, Mađarskoj i Italiji. U analizi su obuhvaćeni pokazatelji poput: broja registriranih malih i srednjih poduzeća, broj zaposlenih, prihod poduzeća i ostvarena dodana vrijednost te je uočeno da RH znatno zaostaje za navedenim zemljama EU. Naglašava se da RH treba prihvatiti i provesti preporuke Europske povelje o malom poduzetništvu ako želi ostvariti rast i razvoj malog gospodarstva

Turčić (2015) istražuje vanjskotrgovinsku politiku RH te ispituje povezanost deviznog tečaja i vanjskotrgovinske razmjene. U radu naglašava važnost ugovora CEFTA 2006 koji je stavljen izvan snage prilikom ulaska RH u EU jer su njime osigurani povoljni uvjeti za izvoz na tržišta nekih zemalja potpisnica CEFTA-e od uvjeta koje za izvoz istih proizvoda imaju zemlje članice Europske Unije. To je bilo izuzetno važno za RH jer na tržište CEFTA-e plasira oko petinu ukupnog izvoza. Što se tiče deviznog tečaja rezultati analize su pokazali da upravljanje deviznim tečajem bitno utječe na rezultat vanjskotrgovinske razmjene što se očituje u

značajnom smanjenu deficita bilance robe unatoč poteškoćama u gospodarstvu RH. U 2008. taj deficit je iznosio 10.632 milijuna eura, a u 2010. za otprilike 40% manje, ili 6.149 milijuna eura. Problem koji uočava autor je taj što se daljnje slabljenje kune od 2010., pa do 2013., više ne odražava u daljnjem smanjivanju navedenoga deficita.

Bobetić (2011) analizira proizvodnju i potrošnju mesa peradi i konzumnih jaja te konkurentnost hrvatske peradarske proizvodnje u petogodišnjem razdoblju (2005. – 2009.). Rezultati govore da će doći do daljnjeg rasta tržišta i potrošnje mesa peradi kako na europskom tako i na svjetskom tržištu. U Europi je uočena i disproporcija između rasta potrošnje mesa peradi te rasta proizvodnje, što znači da će se ukupno povećati EU uvoz. Isto tako uočava se i velika prilika RH da poveća svoju peradarsku proizvodnju te prilikom ulaska u EU, iskoristi nedostatnost peradarske proizvodnje u EU.

Perica i sur. (2010) istražuju koje su mogućnosti i potencijalne prijetnje hrvatskom maslinarstvu po ulasku u EU. Dolaze do rezultata da je hrvatsko maslinarstvo u posljednjih petnaestak godina imalo značajan uzlet, ali da još uvijek nije konkurentno EU proizvođačima maslinovog ulja. Kao glavne prednosti RH navode, kvalitetu, tradiciju, autohtone sorte te veliki potencijal za bavljenje ekološkom proizvodnjom. Prijetnje vide u znatno većoj konkurenciji prilikom ulaska u EU, smanjenju prodajnih cijena, nedovoljnoj prilagodbi maslinara na nove tržišne uvjete, ali i zainteresiranost stranaca za kupnju hrvatskih maslinika. Kao moguće rješenje za razvoj maslinarstva autori smatraju da maslinare treba pripremiti novim tržišnim uvjetima, povezivati gospodarske subjekte, zaštititi proizvode zemljopisnim oznakama, maksimalno iskoristiti potencijale turističke potrošnje te educirati potrošače o prednostima maslinovog ulja i jačati promociju.

Jurišić (2014) istražuje značaj hrvatske poljoprivrede u EU te naglašava da hrvatska unatoč svojim mogućnostima, kao što su resursi i klima, svojom domaćom proizvodnjom ne pokriva svoje vlastite potrebe. Kao slabe točke hrvatske poljoprivredne politike navodi sljedeće: nedostatna ekonomija obujma, proizvodnja uglavnom za vlastite potrebe, najzastupljenije su nisko profitabilne proizvodnje odnosno neodgovarajuća je struktura proizvodnje, niski su prinosi kod većine gospodarstva, nedovoljne kompetencije poljoprivrednika, nedovoljno navodnjavanje, visoki troškovi proizvodnje, neadekvatni strojevi i oprema, loš plasman proizvoda i sl. Uz sve to navodi da poljoprivredu pritišću i visoka fiskalna i parafiskalna davanja, neriješeno i neažurno vlasništvo nad zemljištem, nedostupnost povoljnih kreditnih sredstava, legalnost objekta, problemi s naplatom i drugo. Autor navodi da je sektorske

probleme moguće rješavati mjerama ruralnog razvoja ZPP-a i financiranjem sredstvima EAFRD-a, a uspjeh će ovisiti o državnim, regionalnim i lokalnim tijelima, Agenciji za plaćanje i drugim ustanovama u poljoprivredi.

Grgić i sur. (2011) analiziraju ukupnu vanjskotrgovinsku razmjenu poljoprivredno–prehrambenih proizvoda RH za razdoblje od 2000. – 2010. godine. U prosjeku poljoprivredno-prehrambeni sektor sudjeluje s 9,7% u ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni Hrvatske te bilježi deficit. Najznačajniji izvozni proizvodi su šećer, cigarete i čokolada, a uvozni svježe svinjsko meso te živa goveda. Najviše poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (oko trećine ukupnog) izvozimo u Bosnu i Hercegovinu (BiH), a najviše uvozimo iz Njemačke (11,8%) i Italije (11,6%).

Ćejvanović i sur. (2009) u svome radu analiziraju učinke CEFTA sporazuma na vanjskotrgovinsku razmjenu BiH s članicama CEFTA sporazuma. Sporazum CEFTA je imao utjecaj na strukturu i obujam vanjskotrgovinske razmjene BiH i ostalih članica unutar CEFTA sporazuma u analiziranom razdoblju (2007. – 2008.), a BiH je trgovala najviše s RH i Srbijom.

Hrvatska će ulaskom u EU napustiti preferencijalni, gotovo slobodni režim izvoza u zemlje CEFTA-e (BiH, Srbiju, Crnu Goru, Makedoniju, Albaniju, Kosovo i Moldaviju) i prihvatiti trgovinski režim koji je EU, većinom kroz sporazume o stabilizaciji i pridruživanju, dogovorila sa svakom od tih zemalja. Sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju dopuštaju zemljama potpisnicama da zadrže carine na uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvode iz EU-a pa Hrvatska kada postane članica može očekivati pogoršanje uvjeta plasmana tih proizvoda na tržišta zemalja obuhvaćenih CEFTA-om. Osim pogoršanja trgovinskog režima s članicama CEFTA-e, Hrvatska će se nakon ulaska u EU suočiti i s jeftinijim uvozom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda iz Unije (Ćudina i Sušić, 2013).

4. Rezultati i rasprava

4.1. Poljoprivredna proizvodnja u Republici Hrvatskoj prije i nakon pristupanja Europskoj uniji

4.1.1. Vrijednost poljoprivredne proizvodnje te udio u BDV-u i BDP-u

Ukupna vrijednost poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj od 2005. - 2017. godine prosječno godišnje je bila 2.442,17 milijuna eura i činila je u prosjeku 0,62% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje EU. U pretpristupnom razdoblju ukupna vrijednost poljoprivredne proizvodnje iznosila je 2.775,87 milijuna eura, odnosno 0,74% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje EU. U razdoblju članstva u EU ukupna vrijednost poljoprivredne proizvodnje se smanjila za 24,04% te je iznosila 2.108,46 milijuna eura, odnosno činila je 0,50% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje EU, što čini smanjenje od 31,89% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.1.1.).

Tablica 4.1.1.1. Vrijednost poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj od 2005. do 2017. godine[3]

Razdoblje	Prosjek (mil. eura)	Verižni indeks	Udjel RH u EU	Verižni indeks
Pretpristupno	2.775,87	-	0,0074	-
Članstvo u EU	2.108,46	75,96	0,0050	68,11
Prosjek 2005./17.	2.442,17		0,0062	

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka s Eurostata

Vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u pretpristupnom razdoblju je iznosila 11.251 milijuna kuna, dok se ta vrijednost u razdoblju nakon ulaska u EU smanjila za 6,5% i iznosila je 10.517 milijuna kuna. Udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva RH u BDV-u Republike Hrvatske u pretpristupnom razdoblju je iznosio 4,9%, dok je u razdoblju nakon ulaska RH u EU iznosio 3,7%[4] (Tablica 4.1.1.2.).

Udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva RH u BDP-u[5] Republike Hrvatske u pretpristupnom razdoblju je iznosio 4,07%, dok je u razdoblju nakon ulaska RH u EU iznosio 3,03%[6] (Tablica 4.1.1.2.).

Vrijednost poljoprivrede također bilježi smanjenje u BDP-u i BDV-u u razdoblju nakon ulaska RH u EU. U pretpristupnom razdoblju vrijednost poljoprivrede je iznosila 9.478 milijuna kuna,

[3] Ukupna vrijednost poljoprivredne proizvodnje EU za 2005. godinu, koja je bila potrebna za izračun ostalih podataka, dobivena je na temelju izračuna pomoću linije trenda ($\bar{y}$=3795,4x+393723; R^2=0,7).
[4] Primijenjena metodologija u skladu je s Europskim sustavom nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010).
[5] Bruto domaći proizvod koji je iskazan u tržišnim cijenama mjeri ukupnu vrijednost proizvoda i pruženih usluga koje su proizvele rezidentne institucionalne jedinice u tom razdoblju.
[6] Primijenjena metodologija u skladu je s Europskim sustavom nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010).

a u razdoblju nakon ulaska smanjila se za 28,9% i iznosila je 6.736 milijuna kuna. Udio poljoprivrede RH u BDV-u u pretpristupnom razdoblju je iznosio 3,5%, dok je udio u BDP-u iznosio 3%. U razdoblju nakon ulaska u EU udio poljoprivrede u BDV-u i u BDP-u se smanjio i to u BDV-u na 2,3%, a u BDP-u na 1,9% (Tablica 4.1.1.2).

Tablica 4.1.1.2. Vrijednost i udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva te samo poljoprivrede u BDV-u i BDP-u[7]

Razdoblje	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo			Verižni indeks	Promjena, %
	Prosjek, mil. kn	u BDV-u	u BDP-u	Prosjek, mil. kn	
Pretpristupno	11.250,86	4,9	4,07	-	-
Članstvo u EU	10.516,72	3,7	3,03	93,5	-6,5

	Poljoprivreda			Verižni indeks	Promjena, %
	Prosjek, mil. kn	u BDV-u	u BDP-u	Prosjek mil. kn	
Pretpristupno	9.478,3	3,5	3,0	-	-
Članstvo u EU	6.736,3	2,3	1,9	71,1	-28,9

Izvor: izrada autora

4.1.2. Poljoprivredna gospodarstva i poljoprivredno zemljište

Prema podacima dostupnim na Državnom zavodu za statistiku, u RH u pretpristupnom razdoblju je 98,8% (188.530 gospodarstava) bilo obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava te su oni koristili 77% poljoprivredne površine, odnosno 980.623 ha. U istom razdoblju bilo je 1,2% poslovnih subjekata i njihovih dijelova[8], koristili su 17% poljoprivredne površine odnosno 215.007 ha. Ostatak poljoprivredne površine je bilo zajedničko zemljište.

U 2016. godini udio obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava se smanjio na 97% (130.264 gospodarstava), koristili su 64% poljoprivredne površine, odnosno 1.003.690 ha. U istom razdoblju povećao se broj poslovnih subjekata i njihovih dijelova, koristili su 18% poljoprivredne površine, odnosno 280.402 ha. Ostatak poljoprivredne površine je bilo zajedničko zemljište.

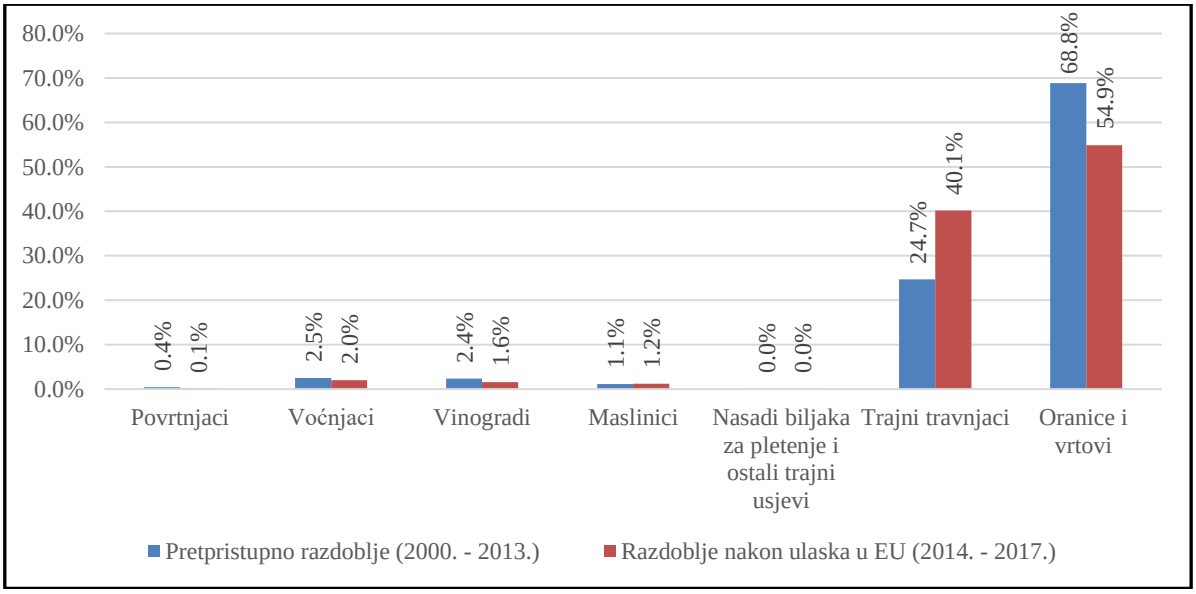
Na temelju tih podataka je vidljivo da je broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u razdoblju nakon ulaska RH u EU smanjio za 30,9% uz istovremeno povećanje poljoprivrednih

[7] Vrijednosti za poljoprivredu u 2017. godini su izračunati na temelju linije trenda ($\bar{y}$=-145,82x+8802,9; R^2=0,4449), a ostale vrijednosti za 2017. godinu su privremeni rezultati objavljeni na DZS-u.

[8] Obuhvaćeni su poslovni subjekti i njihovi dijelovi koji su definirani područjem A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo prema NKD-u 2007. te ostali poslovni subjekti i njihovi dijelovi koji obavljaju poljoprivrednu proizvodnju, a razvrstani su drugdje.

površina za oko 23.067 ha u odnosu na pretpristupno razdoblje. Što se tiče ukupnog broja poljoprivrednih gospodarstava (obiteljska i pravne osobe) on se u razdoblju nakon ulaska u EU smanjio za 29,5% u odnosu na pretpristupno razdoblje, dok su se površine u istom promatranom razdoblju povećale za 21,3%. Isto tako je iz navedenih pokazatelja vidljivo da je politika okrupnjivanja zemljišta u RH dala rezultate.

Iako je vidljivo da se broj poljoprivrednih gospodarstava smanjio u razdoblju nakon ulaska u EU, broj hektara korištenog poljoprivrednog zemljišta se povećao. Najveće povećanje bilježe trajni travnjaci koji su u pretpristupnom razdoblju činili 24,7% poljoprivrednog zemljišta, a u razdoblju nakon ulaska u EU su se povećali na 40,1%. Razlog takvog povećanja površine trajnih travnjaka leži u činjenici da poljoprivrednici ako žele ostvariti pravo na zelena plaćanja ne smiju preorati niti prenamijeniti travnjake, pašnjake, livade i krške pašnjake (u posebnim Natura područjima) u drugu vrstu korištenja (oranice, voćnjake, vinograde i dr.), već trajno čuvati i koristiti kao livade ili pašnjake (trajne travnjake).

Graf 4.1.2.1. Korišteno poljoprivredno zemljište u odnosu na ukupno poljoprivredno zemljište
Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na DZS-u (2018.); Biljna proizvodnja; baza podataka

Iz Grafa 4.1.2.1. je vidljivo da se udio oranica i vrtova u razdoblju nakon ulaska u EU smanjio za 20,3% u odnosu na ukupno poljoprivredno zemljište. Što se tiče prosječne površine poljoprivrednog zemljišta (Tablica 4.1.2.1.) koju zauzimaju oranice i vrtovi vidi se smanjenje za 3,45%, odnosno s 864.999 ha u pretpristupnom razdoblju na 835.183 ha u razdoblju nakon ulaska u EU.

Tablica 4.1.2.1. Prosječna površina poljoprivrednog zemljišta u hektrima

	Pretpristupno	Članstvo u EU	Verižni indeks	Promjena, %
Povrtnjaci	5.202,64	2.008,25	38,6	-61,4
Voćnjaci	31.488,00	30.486,50	96,8	-3,2
Vinogradi	30.076,71	24.262,75	80,7	-19,3
Maslinici	14.234,50	18.762,25	131,8	31,8
Nasadi biljaka za pletenje i ostali trajni usjevi	471,29	358,00	76,0	-24,0
Trajni travnjaci	316.823,00	610.923,75	192,8	92,8
Oranice i vrtovi	864.999,71	835.183,75	96,6	-3,4

Izvor: izrada autora

4.1.3. Poljoprivredna proizvodnja u žitnim jedinicama[9]

Poljoprivredna proizvodnja RH preračunata preko žitnih jedinica je u razdoblju nakon ulaska u EU iznosila 7.482.762 tona, a u pretpristupnom razdoblju 7.294.350 tona što je povećanje od 2,6%. Najveće povećanje u razdoblju nakon ulaska u EU ostvarila je proizvodnja industrijskog bilja i to za 40,8%, dok je najveće smanjenje zabilježeno kod voća i grožđa za 32,1% (Tablica 4.1.3.1.).

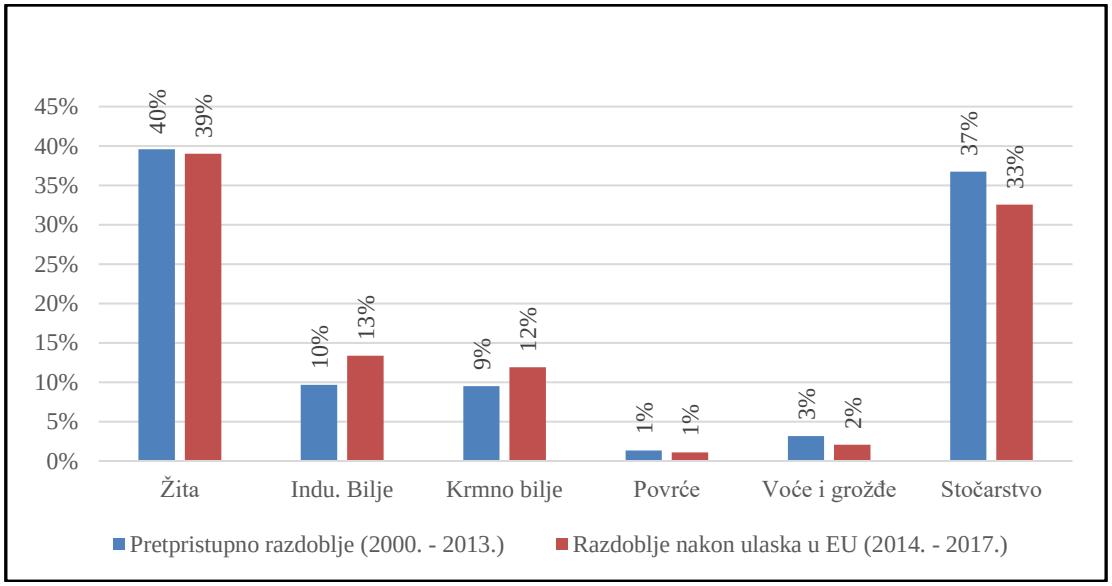
Tablica 4.1.3.1. Poljoprivredna proizvodnja RH , tona ŽJ

Razdoblje	Žita	Indu. bilje	Krmno bilje	Povrće	Voće i grožđe	Stočarstvo	Ukupno
Pretpristupno	2.892.415	712.308	701.731	98.535	227.628	2.661.734	7.294.350
Članstvo u EU	2.925.808	1.002.699	890.083	82.961	154.500	2.426.711	7.482.762
Promjena, %	1,2	40,8	26,8	-15,8	-32,1	-8,8	2,6

Izvor: izrada autora

Najveći udio u poljoprivrednoj proizvodnji u prosjeku godina od 2000. – 2017. ima biljna proizvodnja (žita, industrijsko bilje, krmno bilje, povrće i voće i grožđe) s oko 65%, dok stočarstvo u ukupnoj proizvodnji sudjeluju s oko 35%.

[9] Obuhvaćena je proizvodnja za koju su poznati svi podaci od 2000.-2017. godine; za 2017. godinu u stočarskoj proizvodnji uzeti su privremeni podaci objavljeni na DZS-u, a proizvodnja meda u 2017, godini izračunata je pomoću linije trenda ($\bar{y}$=518,38x+4296,5; R^2=0,7186)

Graf 4.1.3.1. Struktura poljoprivredne proizvodnje preračunata preko žitnih jedinica
Izvor: izrada autora

4.1.3.1. Žita[10]

Najveći udio od svih skupina biljnih kultura u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji ima proizvodnja žitarica. U pretpristupnom razdoblju na žetvenoj površini od 557.611 ha, proizvedeno je ukupno 2.892.415 tona žitarica s prirodom po hektaru od 3,95 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU žetvene površine su se smanjile za 11%, proizvodnja se povećala za 1,2%, a prirod se povećao na 4,61 t/ha u odnosu na pretpristupno razdoblje. Najveće povećanje proizvodnje od ulaska u EU ostvarila je proizvodnja ječma čija se proizvodnja povećala za 7,5% u odnosu na pretpristupno razdoblje, dok je najveće smanjenje u istom promatranom razdoblju zabilježeno kod raži za 37,3% (Tablica 4.1.3.1.1.).

Tablica 4.1.3.1.1. Prosječna proizvodnja žita u Republici Hrvatskoj, tona ŽJ

Razdoblje	Pšenica	Raž	Ječam	Zob	Kukuruz	Ukupno
Pretpristupno	805.890	5.326	207.515	65.280	1.808.404	2.892.415
Članstvo u EU	762.490	3.342	223.159	69.261	1.867.557	2.925.808
Promjena, %	-5,4	-37,3	7,5	6,1	3,3	1,2

Izvor: izrada autora

U strukturi proizvodnje žitarica dominantno mjesto ima kukuruz. Udio kukuruza u proizvodnji žitarica povećao se s 62,1% u pretpristupnom razdoblju na 63,8% u razdoblju nakon ulaska u

[10] U radu su u analizu obuhvaćene sljedeće žitarice s navedenim koeficijentom žitne jedinice: pšenica=1; raž=1; ječam=1; zob=1 i kukuruz=1.

EU. Pšenica je po udjelu u proizvodnji žitarica druga kultura, ali ona bilježi smanjenje s 28,2% u pretpristupnom razdoblju na 26,0% u razdoblju nakon ulaska u EU (Tablica 4.1.3.1.2.).

Tablica 4.1.3.1.2. Struktura proizvodnje žita u Republici Hrvatskoj

Razdoblje	Pšenica	Raž	Ječam	Zob	Kukuruz
Pretpristupno	28,2	0,2	7,2	2,3	62,1
Članstvo u EU	26,0	0,1	7,7	2,4	63,8
Promjena, %	-7,7	-40,7	6,4	3,5	2,7

Izvor: izrada autora

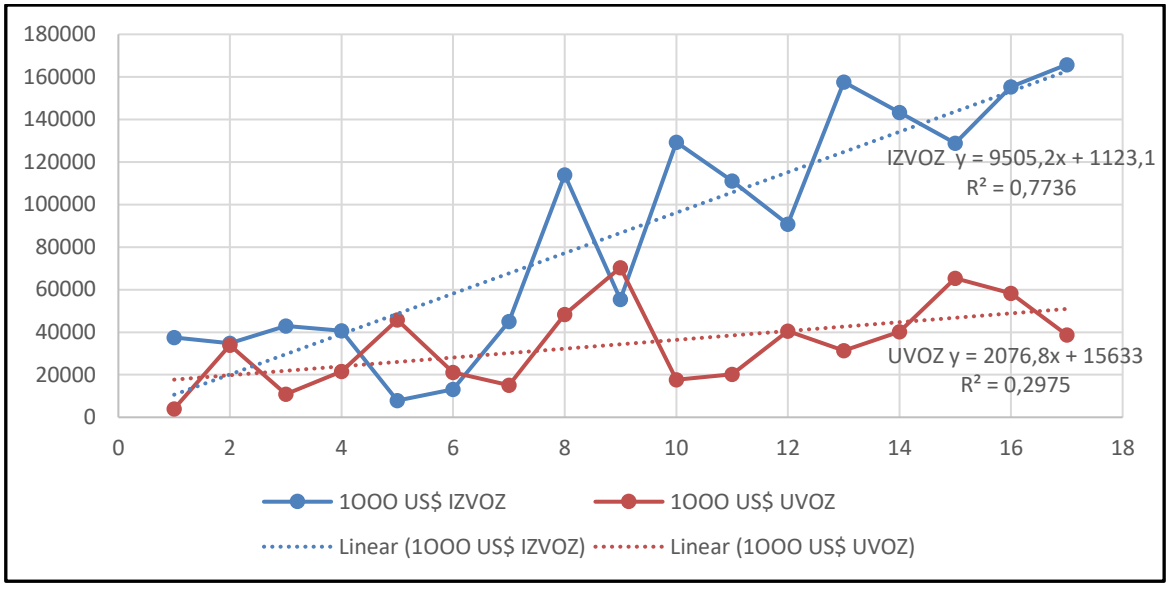
U pretpristupnom razdoblju izvezli smo žitarica u vrijednosti od 73.106 milijuna US$ (američki dolar), dok smo u uvezli žitarica u vrijednosti 30.091 milijuna US$, što je rezultiralo suficitom od 43.015 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvezli smo žitarica u vrijednosti 149.968 milijuna US$, dok smo uvezli žitarica u vrijednosti 54.078 milijuna US$ i ostvarili suficit od 95.890 milijuna US$ (Tablica 4.1.3.1.3.).

Tablica 4.1.3.1.3. Uvoz i izvoz žita, tisuća US$

Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Suficit
Pretpristupno	73.106	30.091	43.015
Članstvo u EU	149.968	54.078	95.890
Promjena, %	105	80	123

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Iz Tablice 4.1.3.1.3. je vidljivo da bilježimo povećanje izvoza i uvoza žitarica nakon pristupanja EU, ali vrijednost izvoza povećava se bržim intenzitetom od vrijednosti uvoza te ostvarujemo značajan suficit u trgovini žitaricama i to za 123% veći u odnosu na pretpristupno razdoblje.

Graf 4.1.3.1.1. Uvoz i izvoz žita od 2000.-2016. godine (US$)
Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Iz Grafa 4.1.3.1.1. je vidljivo da postoje oscilacije u uvozu i izvozu žita po godinama, ali isto tako je i vidljivo da se izvoz povećava znatno jačim intenzitetom od uvoza, što pogoduje RH.

Kukuruz

U pretpristupnom razdoblju proizvedeno je 1.808.404 t kukuruza na 301.449 ha, a prirod po ha bio je 5,99 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU proizvodnja kukuruza se povećala za 3,3 %, dok su se površine smanjile za 15,8%, u odnosu na promatrano pretpristupno razdoblje. Primjena kvalitetnih agrotehničkih mjera uz povoljne klimatske prilike za uzgoj kukuruza omogućile su povećanje prinosa kukuruza na 7,35 t/ha u razdoblju nakon ulaska u EU (Tablica 4.1.3.1.4.).

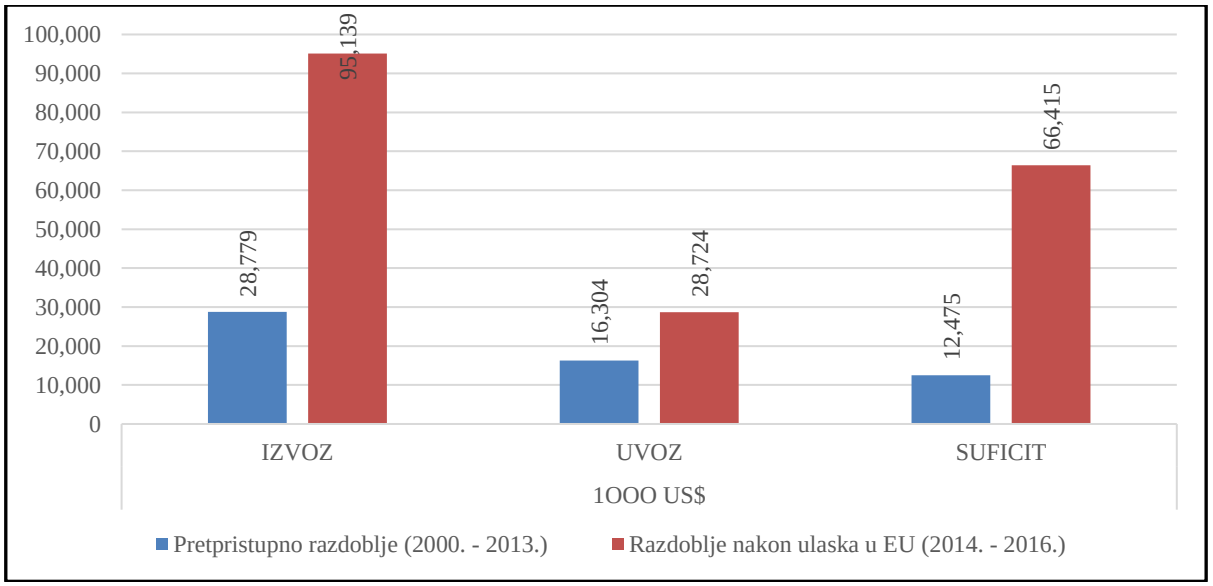
Tablica 4.1.3.1.4. Proizvodnja, površina i prirod kukuruza

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	1.808.404	301.449	5,99
Članstvo u EU	1.867.557	253.932	7,35
Promjena, %	3,3	-15,8	22,6

Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju izvezli smo kukuruza u vrijednosti od 28.779 milijuna US$, dok smo ga uvezli u vrijednosti 16.304 US$ što je rezultiralo suficitom od 12.475 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvezli smo kukuruza u vrijednosti 95.139 milijuna US$, dok smo uvezli kukuruza u vrijednosti 28.724 milijuna US$ i ostvarili suficit od 66.415 milijuna US$ (Graf 4.1.3.1.2.). Zahvaljujući otvorenosti tržišta, vrijednost izvoza nakon ulaska u EU

povećala se za 230,58% u odnosu na pretpristupno razdoblje što je rezultiralo i suficitom većim za 432,38%.

Graf 4.1.3.1.2. Uvoz i izvoz kukuruza
Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Pšenica

Pšenica je druga žitarica po proizvodnji i važnosti u RH. Ona je u pretpristupnom razdoblju zauzimala 172.078 ha RH, proizvelo se 805.890 t, s prinosom od 4,66 t/ha. U razdoblju nakon ulaska u EU površine pod pšenicom su se smanjile za 2,6%, a proizvodnja za 5,4% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Što se tiče prinosa, on se povećao nakon ulaska u EU na 5,30 t/ha (Tablica 4.1.3.1.5.).

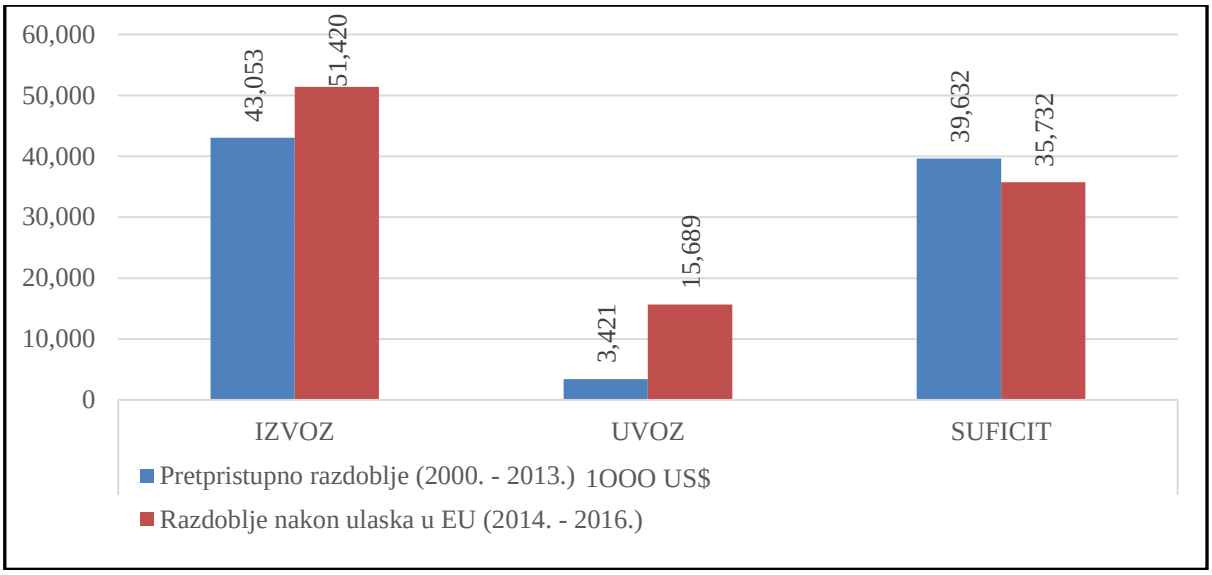
Tablica 4.1.3.1.5. Proizvodnja, površina i prirod pšenice

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	805.890	172.078	4,66
Članstvo u EU	762.490	167.642	5,30
Promjena, %	-5,4	-2,6	13,8

Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju uvezli smo pšenice u vrijednosti 3.421 milijuna US$, dok smo izvezli 43.053 milijuna US$ i ostvarili suficit od 39.632 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU uvezli smo pšenice u vrijednosti 15.689 milijuna US$, dok smo izvezli 51.420 milijuna US$. Smanjenje proizvodnje pšenice u razdoblju nakon ulaska u EU rezultirao je povećanjem uvoza za 358,61% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Iako se bilježi izuzetno

visoki postotak uvoza, u razdoblju nakon ulaska u EU u odnosu na pretpristupno razdoblje, Hrvatska je i u tom razdoblju ostvarila suficit od 35.732 milijuna US$ (Graf 4.1.3.1.3.).

Graf 4.1.3.1.3. Uvoz i izvoz pšenice
Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Ječam

Ječam u strukturi proizvodnje žitarica zauzima treće mjesto s oko 7% od ukupne proizvodnje svih žitarica. U pretpristupnom razdoblju proizvodnja ječma bila je 207.515 tona na površini od 58.216 hektara s prirodom 3,56 t/ha. U razdoblju nakon ulaska u EU proizvodnja se povećala za 7,5%, površine su se smanjile za 14,1% uz povećanje priroda za 24,4%, odnosno na 4,4 t/ha (Tablica 4.1.3.1.6.).

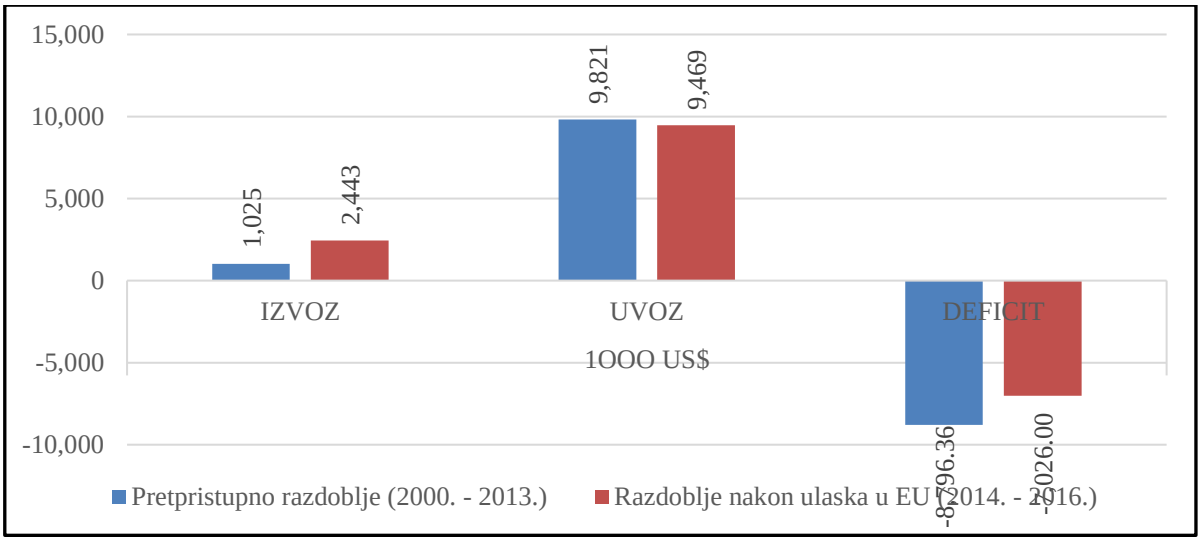
Tablica 4.1.3.1.6. Proizvodnja, površina i prirod ječma

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	207.515	58.260	3,6
Članstvo u EU	223.159	50.073	4,4
Promjena, %	7,5	-14,1	24,4

Izvor: izrada autora

U bilanci vanjskotrgovinske razmjene ječam za razliku od kukuruza i pšenice ostvaruje deficit. U pretpristupnom razdoblju uvezli smo ječma u vrijednosti 9.821 milijuna US$ dok smo ga izvezli u vrijednosti 2.443 milijuna US$ te smo u tom razdoblju ostvarili deficit u vrijednosti 8.976 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU došlo je do pozitivnih trendova jer smo uvoz smanjili za 3,58%, a izvoz smo povećali za 138,41% u odnosu na pretpristupno razdoblje.

U razdoblju nakon ulaska u EU bilježimo isto tako deficit, ali koji je za 20,1% manji od deficita koji je bio u pretpristupnom razdoblju (Graf 4.1.3.1.4.).

Graf 4.1.3.1.4. Uvoz i izvoz ječma
Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

4.1.3.2. Industrijsko bilje [11]

U strukturi poljoprivredne proizvodnje, industrijsko bilje u prosjeku zauzima treće mjesto po važnosti s prosječnim udjelom u ukupnoj proizvodnji RH s oko 11%. U pretpristupnom razdoblju na površini od 126.155 ha, proizvedeno je ukupno 712.308 tona industrijskog bilja s prirodom po hektaru od 10,86 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se povećale za 32,1%, proizvodnja se povećala za 40,8%, a prirod se povećao na 15,07 t/ha u odnosu na pretpristupno razdoblje. Ulazak RH u EU donio je povećanje industrijskog bilja na svim promatranim razinama za više od 10%.

Najveće povećanje u proizvodnji od ulaska u EU su ostvarili uljana repica, soja i suncokret, dok je duhan jedina kultura koja bilježi smanjenje proizvodnje u odnosu na pretpristupno razdoblje.

[11] U radu su u analizu obuhvaćena sljedeća industrijska bilja s navedenim koeficijentom žitne jedinice: šećerna repa=0,25; uljana repica=2; suncokret=2; soja=1,5 i duhan=2,5.

Tablica 4.1.3.2.1. Prosječna proizvodnja industrijskog bilja, tona ŽJ

Razdoblje	Šećerna repa	Uljana repica	Suncokret	Soja	Duhan	Ukupno
Pretpristupno	284.327	76.885	154.481	169.626	26.988	712.308
Članstvo u EU	288.349	188.406	210.005	292.386	23.554	1.002.699
Promjena, %	1,4	145,0	35,9	72,4	-12,7	40,8

Izvor: izrada autora

U strukturi proizvodnje industrijskog bilja glavnu ulogu imaju šećerna repa, soja i suncokret. Soja i uljana repica su jedine kulture koje bilježe povećanje u strukturi proizvodnje industrijskog bilja u razdoblju nakon ulaska u EU u odnosu na pretpristupno razdoblje. Najveće smanjenje u strukturi proizvodnje zabilježen je kod duhana (za 38,6%) i šećerne repe (za 27,2%) u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.2.2.).

Tablica 4.1.3.2.2. Struktura proizvodnje industrijskog bilja, %

Razdoblje	Šećerna repa	Uljana repica	Suncokret	Soja	Duhan
Pretpristupno	39,6	10,8	21,8	23,9	3,9
Članstvo u EU	28,8	18,3	21,2	29,3	2,4
Promjena, %	-27,2	69,7	-3,1	22,8	-38,6

Izvor: izrada autora

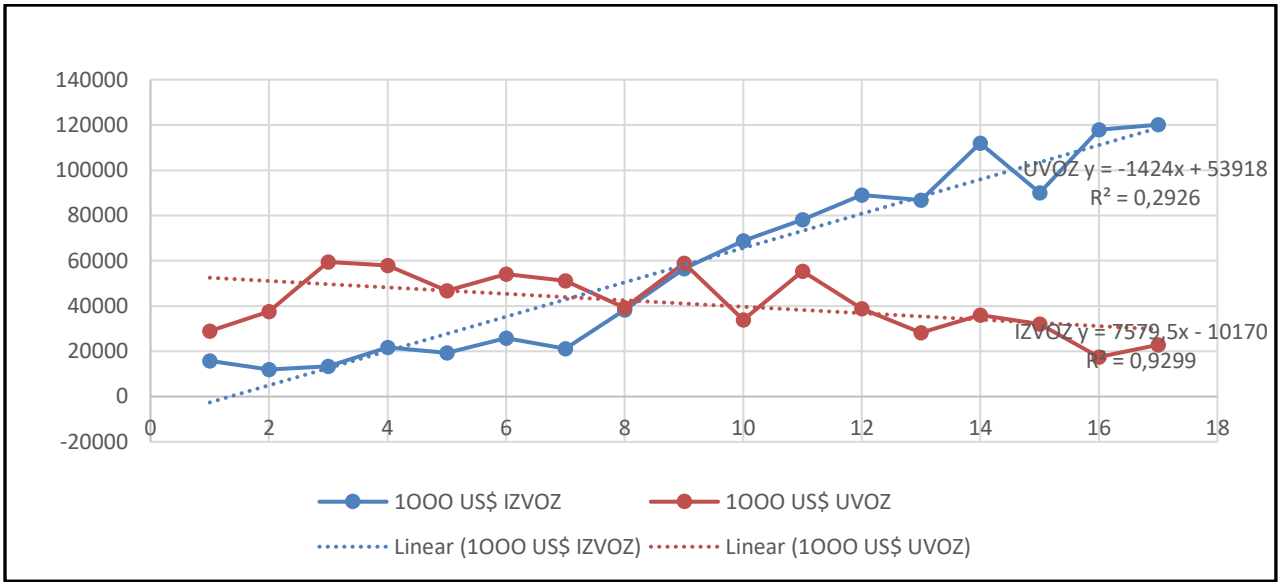
U pretpristupnom razdoblju izvezli smo industrijskog bilja u vrijednosti od 47.052 milijuna US$, dok smo uvezli industrijskog bilja u vrijednosti 44.736 milijuna US$ što je rezultiralo suficitom od 2.315 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvezli smo industrijskog bilja u vrijednosti 109.351 milijuna US$, dok smo ga uvezli u vrijednosti 24.139 milijuna US$ i ostvarili suficit od 85.212 milijuna US$ (Tablica 4.1.3.2.3.).

Tablica 4.1.3.2.3. Uvoz i izvoz industrijskog bilja, tisuća US$

Razdoblje	IZVOZ	UVOZ	SUFICIT
Pretpristupno	47.052	44.736	2.315
Članstvo u EU	109.351	24.139	85.212
Promjena, %	132,4	-46,0	3580,4

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Ulaskom u EU Hrvatska je povećala vrijednost svog izvoza za 132,4%, a istovremeno smanjila uvoz industrijskog bilja za 46% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Sve se to očituje u suficitu industrijskog bilja koji se povećao za 3.580,4% u odnosu na pretpristupno razdoblje.

Graf 4.1.3.2.1. Uvoz i izvoz industrijskog bilja od 2000. - 2016.
Izvor: izrada autora

Šećerna repa

Proizvodnja šećerne repe je od iznimne važnosti kako zbog povoljnih pedološko - klimatskih uvjeta, tako i zbog lokacije prerađivačkih resursa na području Podravine i Baranje te zapadne i istočne Slavonije. Tome treba dodati i tradicionalnu proizvodnju šećerne repe, kapacitete šećerana za preradu šećerne repe u koja su uložena značajna sredstva i zapošljavanje određenog broja ljudi na tom posebno osjetljivom području[12].

U pretpristupnom razdoblju na površini od 25.261 ha proizvedeno je 284.327 tona šećerne repe s godišnjim prirodom od 45,09 t/ha. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se smanjile za 29,9%, a proizvodnja se povećala za 1,4% i to najviše zahvaljujući prirodu koji se povećao za 44,1% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.2.4.).

Tablica 4.1.3.2.4. Proizvodnja, površina i prirod šećerne repe

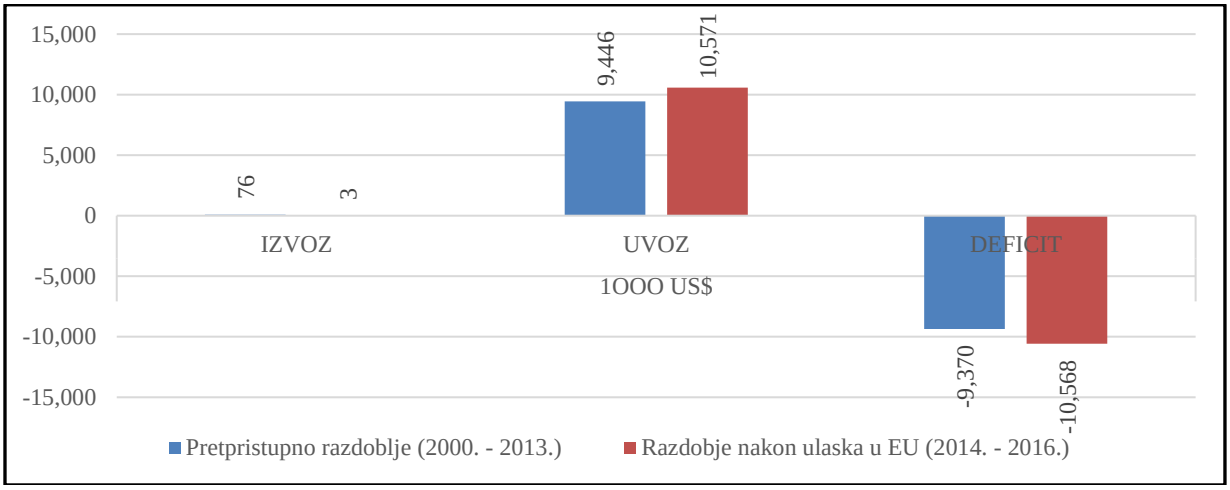
Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	284.327	25.261	45,09
Članstvo u EU	288.349	17.702	64,98
Promjena, %	1,4	-29,9	44,1

Izvor: izrada autora

Udio šećerne repe u proizvodnji industrijskog bilja smanjio se s 39,6% u pretpristupnom razdoblju na 28,8% u razdoblju nakon ulaska u EU.

[12] Ministarstvo poljoprivrede (2014.): Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2013. godini (dostupno na: http://www.mps.hr/datastore/filestore/62/Zeleno_izvjesce_2014.pdf; pristupljeno: 07.07.2018.)

U bilanci vanjskotrgovinske razmjene šećerna repa ostvaruje značajan deficit. Vrijednost izvoza šećerne repe u pretpristupnom razdoblju iznosila je 76.000 US$, dok je vrijednost uvoza bila 9.446 milijuna US$ te je ostvaren deficit od 9.370 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU dolazi do još većeg uvoza i deficita, a izvozilo se još manje šećerne repe u odnosu na pretpristupno razdoblje (Graf 4.1.3.2.2.).

Graf 4.1.3.2.2. Uvoz i izvoz šećerne repe
Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Šećerna repa je uz šećernu trsku najvažnija sirovina za dobivanje šećera. U RH se upravo značajan dio šećerne repe uvozi upravo za proizvodnju šećera. O tome govore i podaci da se upravo u razdoblju nakon ulaska u EU izvoz šećera u tonama povećao za 49,7%, dok se vrijednost izvoza šećera u US$ povećao za 10,7% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Kada bismo zbrojili vrijednosti izvoza i uvoza šećera i šećerne repe došli bismo do značajnog suficita. Tako bi suficit u pretpristupnom razdoblju iznosio 73.438 milijuna US$, a u razdoblju nakon ulaska u EU suficit se povećao za 15,6% u odnosu na pretpristupno razdoblje i iznosio je 84.880 milijuna US$ (Tablica 4.1.3.2.5.).

Tablica 4.1.3.2.5. Uvoz i izvoz šećera i šećerne repe

Šećer					
Razdoblje	Tona		1OOO US$		Suficit
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	1OOO US$
Pretpristupno	147.951	70.773	115.416	32.609	82.808
Članstvo u EU	221.442	58.792	127.764	32.315	95.448
Promjena, %	49,7	-16,9	10,7	-0,9	15,3

Šećer i šećerna repa					
Razdoblje	Tona		1OOO US$		Suficit
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	1OOO US$
Pretpristupno	148.657	228.110	115.492	42.054	73.438
Članstvo u EU	221.458	281.996	127.766	42.886	84.880
Promjena, %	49,0	23,6	10,6	2,0	15,6

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Soja

U pretpristupnom razdoblju na površini od 48.433 ha proizvedeno je 469.626 tona soje s godišnjim prirodom od 2,34 t/ha. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se povećale za 54,7%, a prirod se povećao na 2,63 t/ha, što je rezultiralo povećanjem proizvodnje za 72,4% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.2.6.).

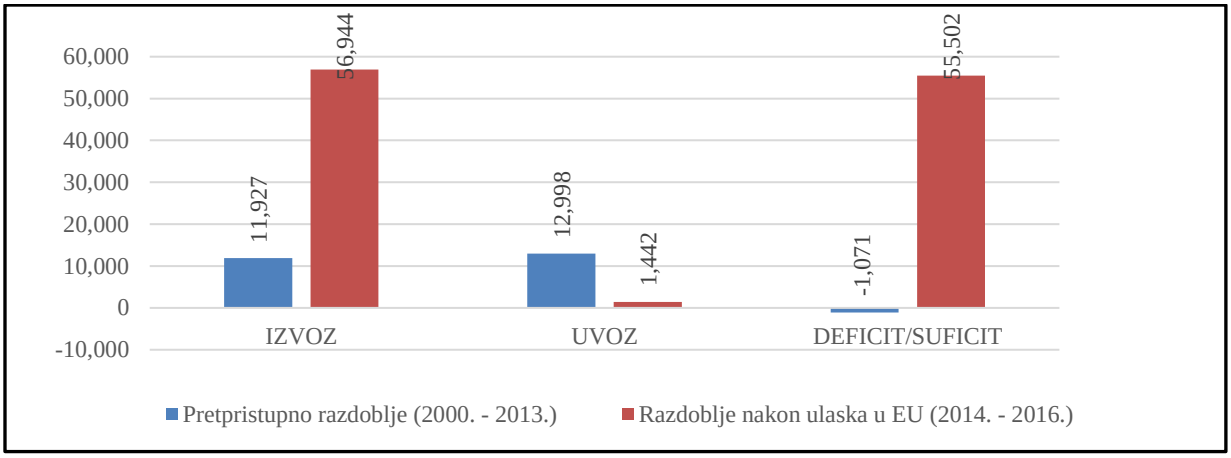
Tablica 4.1.3.2.6. Proizvodnja, površina i prirod soje

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	169.626	48.433	2,34
Članstvo u EU	292.386	74.930	2,63
Promjena, %	72,40	54,70	12,00

Izvor: izrada autora

U razdoblju nakon ulaska u EU udio soje u proizvodnji industrijskog bilja je najveći od svih kultura i iznosi 29,3%.

Isto tako u razdoblju nakon ulaska u EU soja je ostvarila i značajan suficit u bilanci vanjskotrgovinske razmjene u vrijednosti od 55.502 milijuna US$. To je izuzetno veliki uspjeh kada se uzme u obzir da je u pretpristupnom razdoblju soja imala deficit od 1.071 milijuna US$. Na temelju tih podataka može se reći da je soja najveći dobitnik ulaska u EU (Graf 4.1.3.2.3.).

Graf 4.1.3.2.3. Uvoz i izvoz soje

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Suncokret

Suncokret se uglavnom koristi za proizvodnju jestivog ulja, a osim toga, nusproizvod prerade suncokreta (suncokretova pogača) koristi se kao kvalitetna stočna hrana za tov junadi.

U pretpristupnom razdoblju na površini od 31.208 ha proizvedeno je 154.481 tona suncokreta s godišnjim prirodom od 2,47 t/ha. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se povećale za 17,6%, a prirod se povećao na 2,85 t/ha, što je rezultiralo povećanjem proizvodnje za 35,9% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.2.7.).

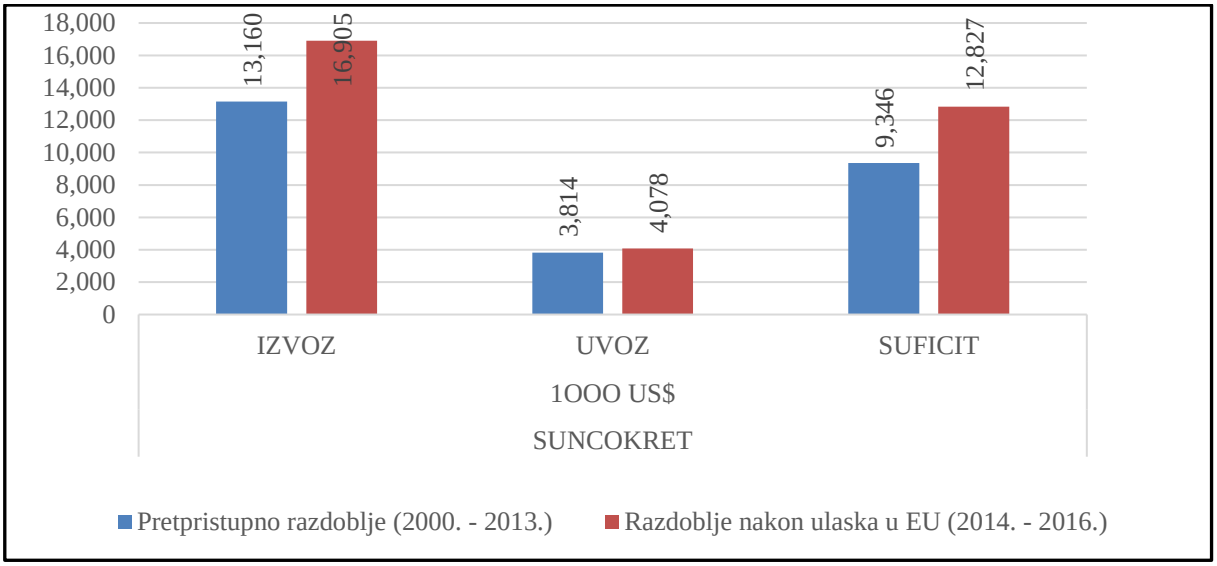
Tablica 4.1.3.2.7. Proizvodnja, površina i prirod suncokreta

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	154.481	31.208	2,47
Članstvo u EU	210.005	36.692	2,85
Promjena, %	35,90	17,60	15,30

Izvor: izrada autora

Udio suncokreta u proizvodnji industrijskog bilja smanjio se s 21,8% u pretpristupnom razdoblju na 21,2% u razdoblju nakon ulaska u EU.

U pretpristupnom razdoblju uvezli smo suncokreta u vrijednosti 3.814 milijuna US$, dok smo izvezli 13.160 milijuna US$ i ostvarili suficit od 9.346 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU uvezli smo suncokreta u vrijednosti 4.078 milijuna US$, dok smo izvezli 16.905 milijuna US$ te se i u tom razdoblju bilježi suficit u iznosu od 12.827 milijuna US$ (Graf 4.1.3.2.4.). U razdoblju nakon ulaska u EU suficit se povećao za 37,2% u odnosu na pretpristupno razdoblje.

Graf 4.1.3.2.4. Uvoz i izvoz suncokreta

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

4.1.3.3. Krmno bilje[13]

U strukturi poljoprivredne proizvodnje, krmno bilje u prosjeku zauzima četvrto mjesto po važnosti s prosječnim udjelom u ukupnoj proizvodnji RH s oko 10%. U pretpristupnom razdoblju na površini od 384.439 ha, proizvedeno je ukupno 701.731 tona krmnog bilja s prirodom po hektaru od 10.67 tone. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se povećale za 74,8%, proizvodnja se povećala za 26,8%, a prirod se povećao na 12.63 t/ha u odnosu na pretpristupno razdoblje. Ulazak RH u EU donio je povećanje krmnog kao i industrijskog bilja na svim promatranim razinama za više od 10%.

Najveće povećanje u proizvodnji od ulaska u EU ostvario je kukuruz za zelenu krmu, a slijede ga lucerna i trajni travnjaci. Jedino djetelina i mješavine bilježe smanjenje proizvodnje i to za 46% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.3.1.).

Tablica 4.1.3.3.1. Prosječna proizvodnja krmnog bilja, tona ŽJ

Razdoblje	Kukuruz za zelenu krmu	Djeteline i mješavine	Trajni travnjaci	Lucerna	Ukupno
Pretpristupno	359.439,18	57.064,18	216.731,38	68.495,89	701.730,63
Članstvo u EU	539.505,88	30.822,38	242.125,20	77.629,38	890.082,83
Promjena, %	50,1	-46,0	11,7	13,3	26,8

Izvor: izrada autora

[13] U radu su u analizu obuhvaćena sljedeća krmna bilja s navedenim koeficijentom žitne jedinice: kukuruz za zelenu krmu=0,5; djeteline i mješavine=0,5; trajni travnjaci=0,3 i lucerna=0,5.

U strukturi proizvodnje krmnog bilja glavnu ulogu ima kukuruz za zelenu krmu, koji je jedini povećao svoj udio u razdoblju nakon ulaska u EU za 20,9% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Sva ostala krmna bilja bilježe smanjenje u strukturi industrijskog bilja u razdoblju nakon ulaska u EU u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.3.2.).

Tablica 4.1.3.3.2. Struktura proizvedenog krmnog bilja, %

Razdoblje	Kukuruz za zelenu krmu	Djeteline i mješavine	Trajni travnjaci	Lucerna
Pretpristupno	49,9	8,5	31,9	9,7
Članstvo u EU	60,3	3,4	27,5	8,8
Promjena, %	20,9	-59,7	-14,0	-9,6

Izvor: izrada autora

Krmno bilje ne sudjeluje u bilanci vanjskotrgovinske razmjene te se u rijetkim godinama bilježi samo trgovina kukuruzom za zelenu krmu.

Kukuruz za zelenu krmu

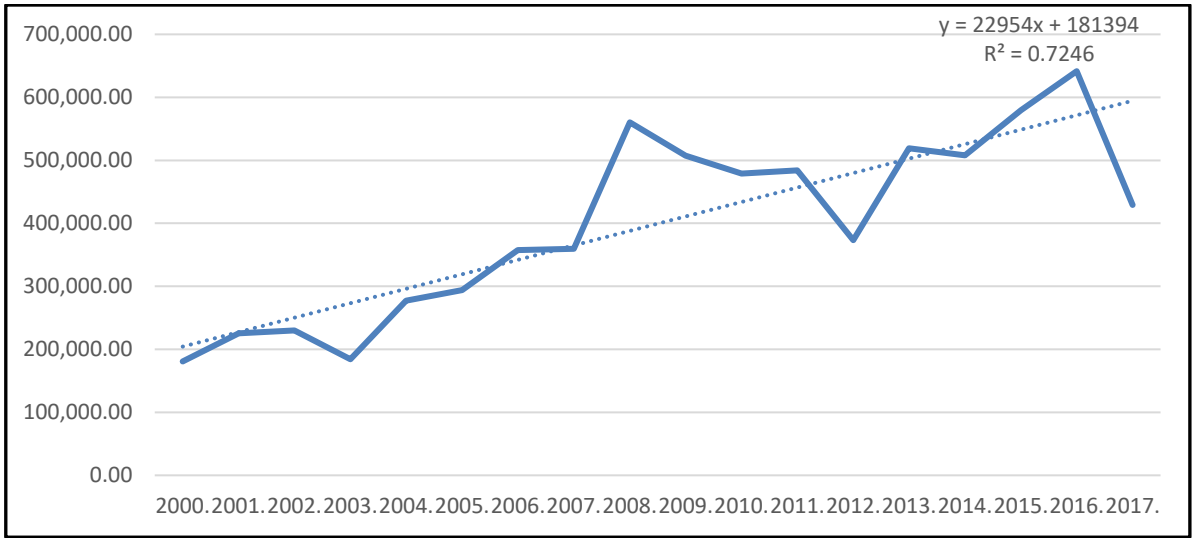
Proizvodnja kukuruza za zelenu krmu u razdoblju nakon pristupanja EU odvijala se na 30.165 ha te je proizvedeno 539.506 tona s prirodom od 28.86 t/ha. U odnosu na prethodno pretpristupno razdoblje, razvidno je povećanje u proizvodnji od 50,1%, povećanje proizvodnih površina za 24% i povećanje priroda za 23,5% (Tablica 4.1.3.3.3.). Iz ovih podataka možemo vidjeti kako su se u razdoblju nakon ulaska u EU značajno povećale površine i prirod te se to odrazilo na značajno veću proizvodnju u odnosu na pretpristupno razdoblje.

Isto tako u strukturi proizvodnje krmnog bilja kukuruz za zelenu krmu zauzima prvo mjesto. U pretpristupnom razdoblju udio kukuruza za zelenu krmu u krmnom bilju je iznosio 49,9%, da bi u razdoblju nakon ulaska u EU dosegnuo 60,3%.

Tablica 4.1.3.3.3. Proizvodnja, površina i prirod i kukuruza za zelenu krmu

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	359.439	24.323	28,86
Članstvo u EU	539.506	30.165	35,65
Promjena, %	50,1	24,0	23,5

Izvor: izrada autora

Graf 4.1.3.3.1. Proizvodnja kukuruza za zelenu krmu po godinama

Izvor: izrada autora

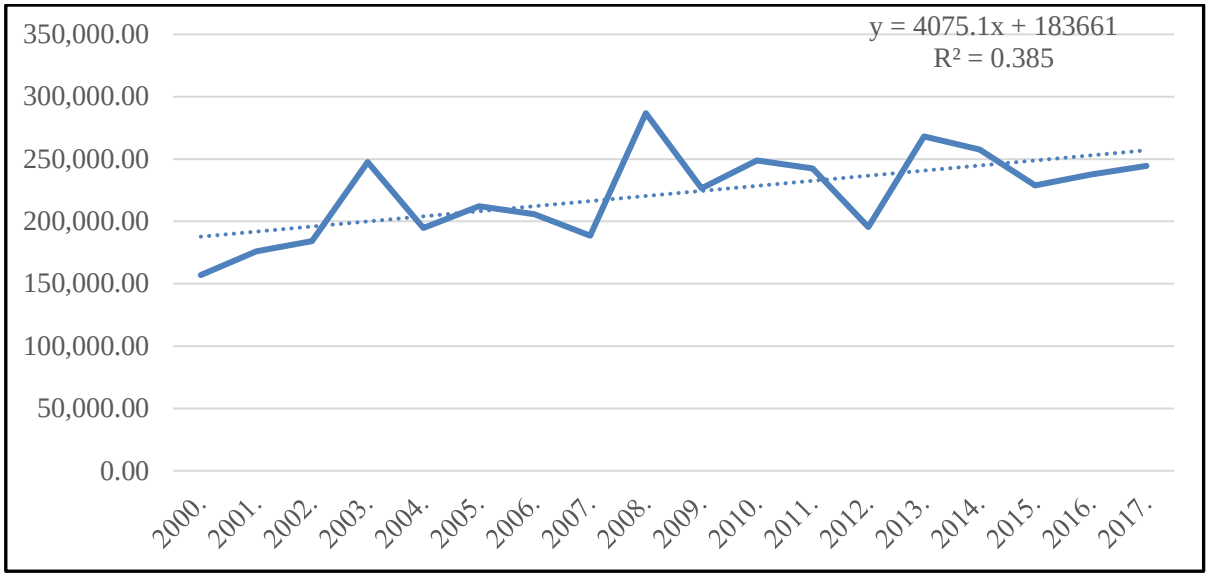
Trajni travnjaci

U pretpristupnom razdoblju na površini od 316.811 ha proizvedeno je 216.731 tona trajnih travnjaka s godišnjim prirodom od 2,35 t/ha. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se povećale za 92,7% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Unatoč takvom povećanju površine, proizvodnja se povećala samo za 11,7%, a jedan od razloga je što se prirod smanjio za 44,7% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.3.4.). Iako se u razdoblju nakon ulaska u EU bilježi rapidno povećanje površine trajnih travnjaka, udio proizvodnje trajnih travnjaka u ukupnoj proizvodnji krmnog bilja smanjio se je s 31,9% u pretpristupnom razdoblju na 27,5% u razdoblju nakon ulaska u EU.

Tablica 4.1.3.3.4. Proizvodnja, površina i prirod trajnih travnjaka

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	216.731	316.811	2,35
Članstvo u EU	242.125	610.348	1,30
Promjena, %	11,7	92,7	-44,7

Izvor: izrada autora

Graf 4.1.3.3.2. Proizvodnja trajnih travnjaka po godinama

Izvor: izrada autora

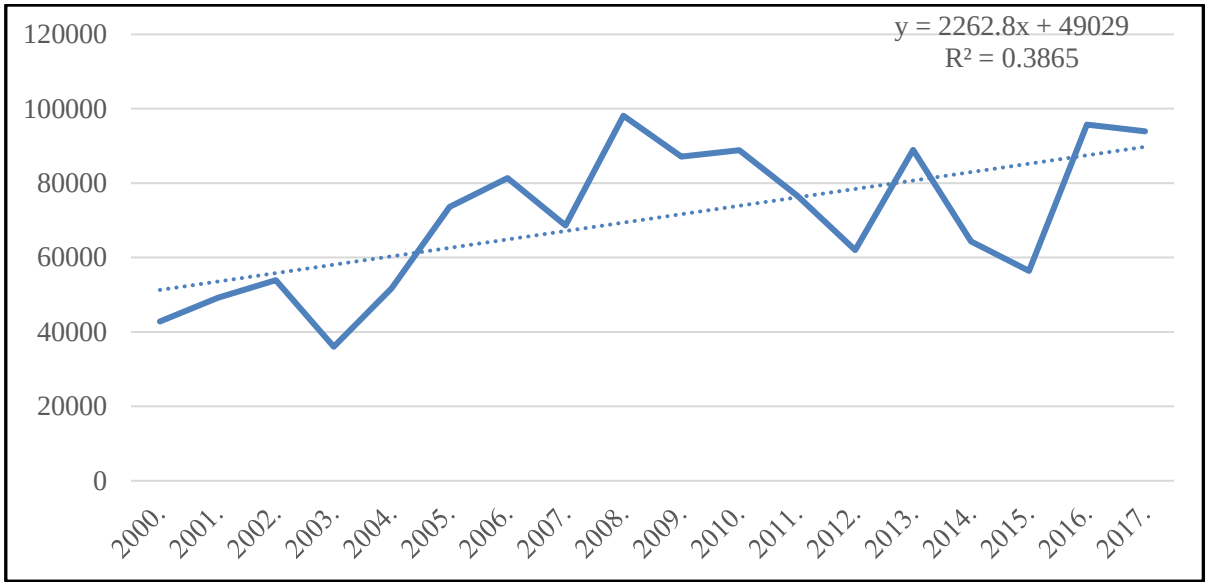
Lucerna

Proizvodnja lucerne u razdoblju nakon pristupanja EU odvijala se na 22.530 ha te je proizvedeno 77.629 tona s prirodom od 6,80 t/ha. U odnosu na pretpristupno razdoblje, površine su se smanjile za 0,5%, ali unatoč tom smanjenu i zahvaljujući povećanju priroda za 13,9%, proizvodnja lucerne se povećala za 13,3% (Tablica 4.1.3.3.5.). Udio lucerne u proizvodnji krmnog bilja bilježi smanjenje s 9,7% u pretpristupnom razdoblju na 8,8% u razdoblju nakon ulaska u EU.

Tablica 4.1.3.3.5. Proizvodnja, površina i prirod lucerne

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	68.496	22.633	5,97
Članstvo u EU	77.629	22.530	6,80
Promjena, %	13,3	-0,5	13,9

Izvor: izrada autora

Graf 4.1.3.3.3. Proizvodnja lucerne po godinama

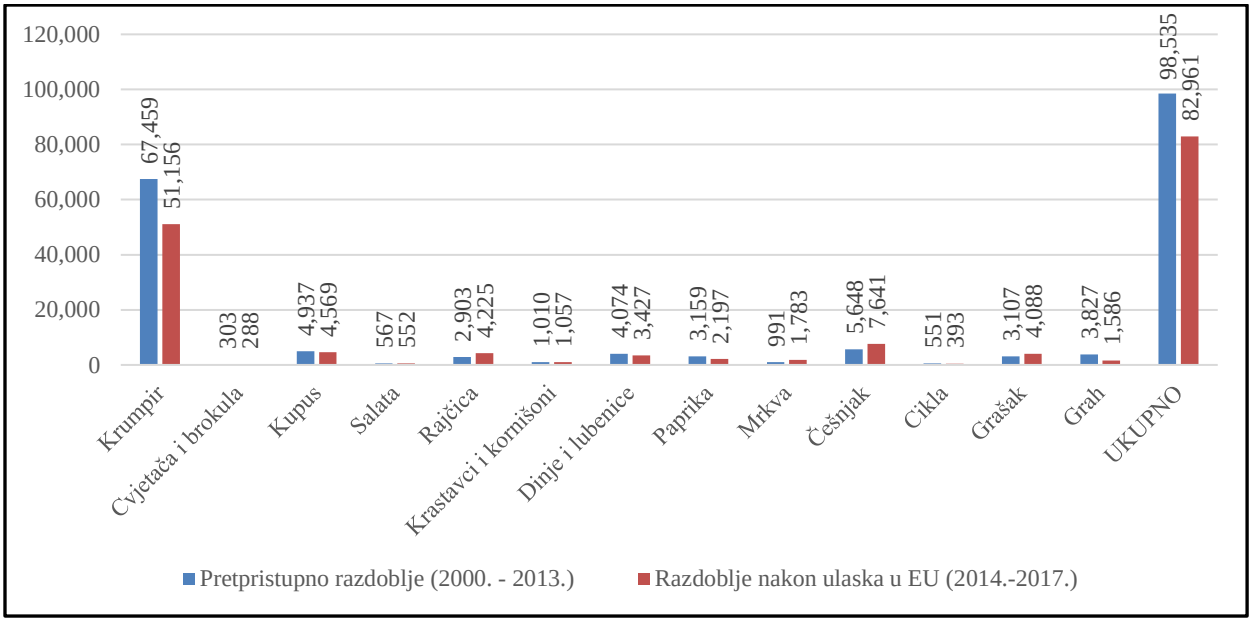
Izvor: izrada autora

4.1.3.4. Povrće[14]

Najmanji udio u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji ima proizvodnja povrća. U pretpristupnom razdoblju na površini od 26.866[15] ha, proizvedeno je ukupno 98.535 tona povrća s prirodom po hektaru od 18,37 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se smanjile za 35,6%, proizvodnja se povećala za 15,8%, a prirod se povećao na 26,03 tone u odnosu na pretpristupno razdoblje. Najveće povećanje u proizvodnji od ulaska u EU ostvarila je mrkva čija se proizvodnja povećala za 80% u odnosu na pretpristupno razdoblje, dok je najveće smanjenje u istom promatranom razdoblju zabilježeno kod graha (suho zrno) za 58,6%.

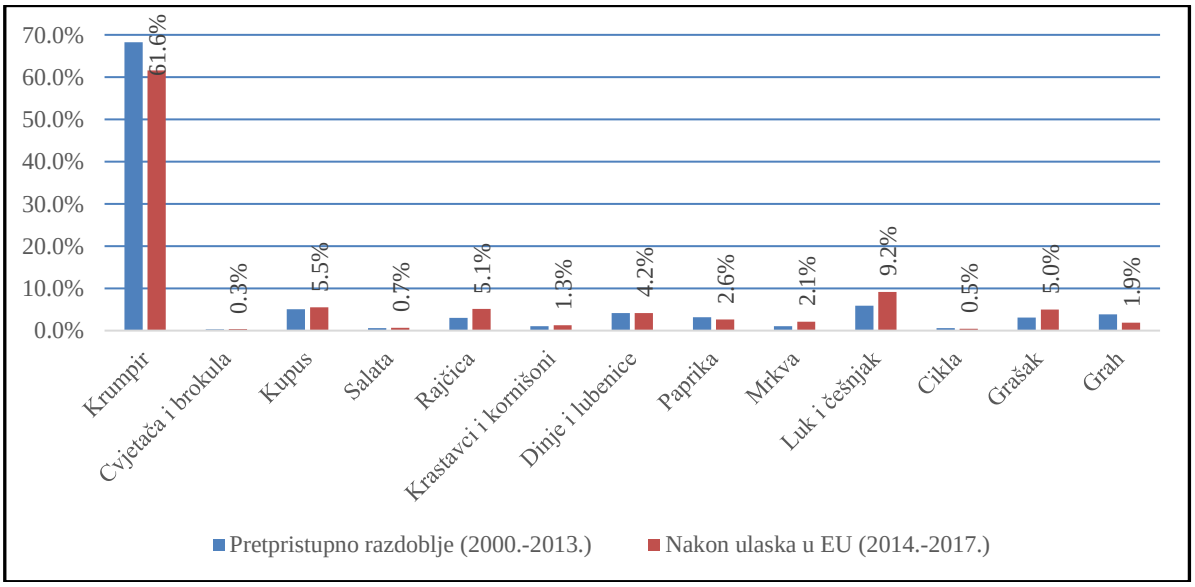
[14] U radu je obuhvaćeno sljedeće povrće s navedenim koeficijentom žitne jedinice: krumpir=0,3; cvjetača i brokula=0,15; kupus=0,15; salata=0,15; rajčica=0,15; krastavci i kornišoni=0,15; dinje i lubenice=0,15; paprika=0,15; mrkva=0,15; luk i češnjak=0,3; cikla=0,15; grašak zrno= 1,2; grah zrno=1,2.

[15] Nije obuhvaćena površina dinja u razdoblju od 2000.-2007. jer nema dostupnih podataka

Graf 4.1.3.4.1. Prosječna proizvodnja povrća
Izvor: izrada autora

U strukturi proizvodnje povrća najvažnije mjesto ima krumpir. Udio krumpira u proizvodnji povrća smanjio se s 68,2% u pretpristupnom razdoblju na 61,6% u razdoblju nakon ulaska u EU, ali je i dalje najvažnija povrtna kultura. Luk i češnjak po udjelu u proizvodnji zauzimaju drugo mjesto i bilježe najveće povećanje u strukturi proizvodnje nakon ulaska u EU (9,2%) u odnosu na pretpristupno razdoblje (5,9%) (Graf 4.1.3.4.2.).

Graf 4.1.3.4.2. Struktura proizvodnje povrća (natpisi nakon ulaska u EU)
Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju izvezli smo povrća u vrijednosti od 2.390 milijuna US$, dok smo u uvezli povrća u vrijednosti 47.074 milijuna US$ što je rezultiralo deficitom od 44.684

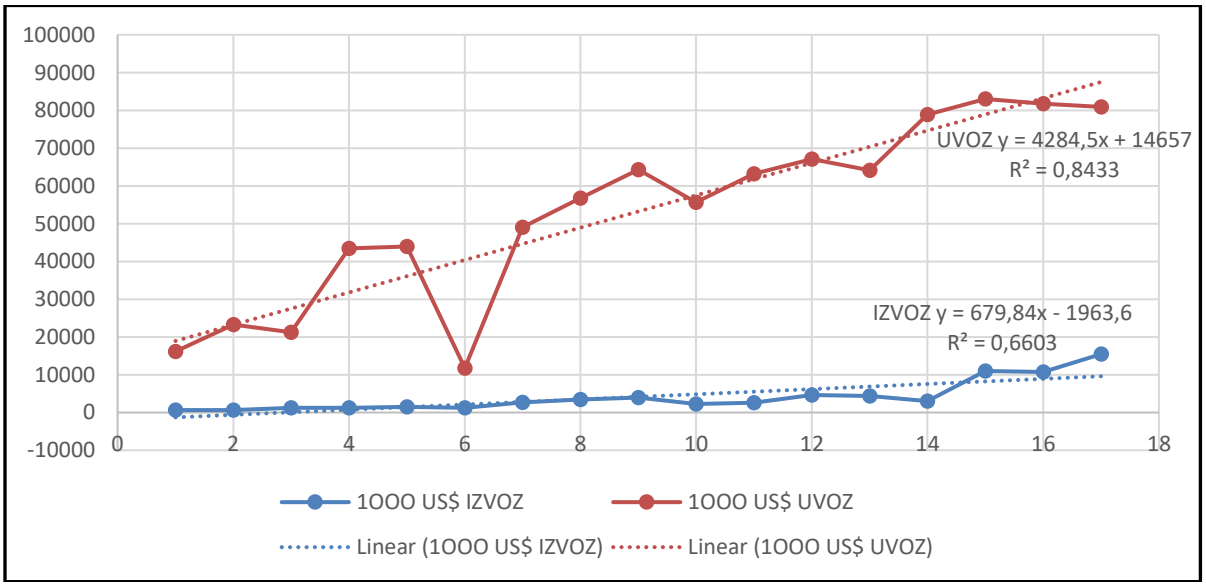
milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvezli smo povrća u vrijednosti 12.393 milijuna US$, uvezli smo ga u vrijednosti 81.888 milijuna US$ i ostvarili deficit od 69.495 milijuna US$. Izvoz nam se povećao za 419% od kada smo ušli u EU, u odnosu na pretpristupno razdoblje, ali nam se i uvoz koji je puno značajniji povećao za 74% te smo ostvarili još veći deficit[16] (Tablica 4.1.3.4.1.).

Tablica 4.1.3.4.1. Uvoz i izvoz povrća

	1OOO US$		
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	2.390	47.074	-44.684
Članstvo u EU	12.393	81.888	-69.495
Promjena, %	418,6	74,0	55,5

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Pozitivna strana od ulaska u EU je u tome što nam je uvoz u laganom smanjenju, dok nam se izvoz počeo kontinuirano povećavati (Graf 4.1.3.4.3.).

Graf 4.1.3.4.3. Uvoz i izvoz povrća od 2000. - 2016. godine (US$)
Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Krumpir

U pretpristupnom razdoblju na površini od 14.941 ha proizvedeno je 67.459 tona krumpira s godišnjim prirodom od 15,19 t/ha. U razdoblju nakon ulaska u EU površine su se smanjile za

[16] U uvozu i izvozu proizvoda nije uključena cikla, te su uključeni suhi i svježi grah i grašak.

33%, a prirod se povećao na 17,05 t/ha, što je rezultiralo smanjenjem proizvodnje za 24,2% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.4.2.).

Tablica 4.1.3.4.2. Proizvodnja, površina i prirod krumpira

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	67.459	14.941	15,19
Članstvo u EU	51.156	10.014	17,05
Promjena, %	-24,2	-33,0	12,3

Izvor: izrada autora

Udio krumpira u proizvodnji povrća smanjio se s 68,2% u pretpristupnom razdoblju na 61,6% u razdoblju nakon ulaska u EU.

U pretpristupnom razdoblju uvezli smo krumpira u vrijednosti 11.680 milijuna US$, dok smo izvezli 433.000 US$ i ostvarili deficit od 11.247 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU uvezli smo krumpira u vrijednosti 13.841 milijuna US$, dok smo izvezli 1.768 milijuna US$ te se i u tom razdoblju bilježi još veći deficit u iznosu od 12.073 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU, iako se izvoz povećao za 308%, deficit se povećao za 825.000 US$ u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.4.3.).

Tablica 4.1.3.4.3. Uvoz i izvoz krumpira, 000 US$

Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	433	11.680	-11.247
Članstvo u EU	1.768	13.841	-12.073
Promjena, %	308,4	18,5	7,3

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Luk i češnjak

Luk i češnjak u strukturi proizvodnje povrća zauzimaju drugo mjesto s oko 6,5% od ukupne proizvodnje svog povrća. U pretpristupnom razdoblju proizvodnja luka i češnjaka bila je 5.648 tona na površini od 1.037 hektara s prirodom od 18,18 t/ha. U razdoblju nakon ulaska u EU proizvodnja se povećala za 35,3%, površine za 4,7%, a prirod za 29%, odnosno na 23,45 t/ha (Tablica 4.1.3.4.4.).

Tablica 4.1.3.4.4. Proizvodnja, površina i prirod luka i češnjaka

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	5.648	1.037	18,18
Članstvo u EU	7.641	1.086	23,45
Promjena, %	35,3	4,7	29,0

Izvor: izrada autora

U bilanci vanjskotrgovinske razmjene luk i češnjak ostvaruju deficit. U pretpristupnom razdoblju uvezli smo luka i češnjaka u vrijednosti 2.034 milijuna US$ dok smo ga izvezli u vrijednosti 7.000 US$ te smo u tom razdoblju ostvarili deficit u vrijednosti 2.027 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvoz je iznosio 287.000 US$, što je povećanje izvoza za 4000% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Isto tako u razdoblju nakon ulaska u EU bilježi se povećanje uvoza za 49,2%, odnosno povećanje deficita za 35,6% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.4.5.).

Tablica 4.1.3.4.5. Uvoz i izvoz luka i češnjaka, 000 US$

Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	7	2.034	-2.027
Članstvo u EU	287	3.035	-2.748
Promjena, %	4000,0	49,2	35,6

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Kupus

U pretpristupnom razdoblju proizvedeno je 4.937 t kupusa na 1.649 ha, a prirod po ha bio je 20,36 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU proizvodnja kupusa se smanjila za 7,4%, uz smanjenje površina za 22,3% te povećanje priroda za 22,9% u odnosu na promatrano pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.4.6.). U strukturi proizvodnje svog povrća kupus zauzima treće mjesto s oko 5%.

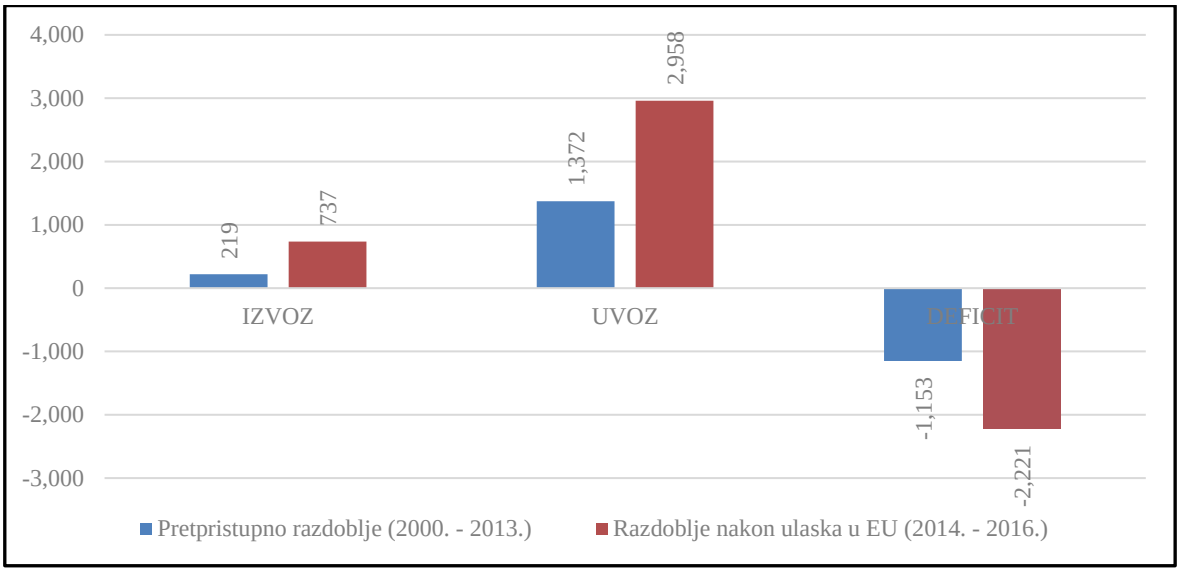
Tablica 4.1.3.4.6. Proizvodnja, površina i prirod kupusa

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	4.937	1.649	20,36
Članstvo u EU	4.569	1.281	25,03
Promjena, %	-7,4	-22,3	22,9

Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju uvezli smo kupusa u vrijednosti 1.372 milijuna US$, dok smo izvezli 219.000 US$ i ostvarili deficit od 1.153 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU uvezli smo kupusa u vrijednosti 2.958 milijuna US$, dok smo izvezli 737.000 US$. Smanjenje

proizvodnje kupusa u razdoblju nakon ulaska u EU rezultirao je povećanjem uvoza za 115,6% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Iako se bilježi izuzetno visoki postotak izvoza (236,2%), u razdoblju nakon ulaska u EU u odnosu na pretpristupno razdoblje, Hrvatska je u tom razdoblju ostvarila još veći prosječan deficit od 2.221 milijuna US$ (Graf 4.1.3.4.4.).

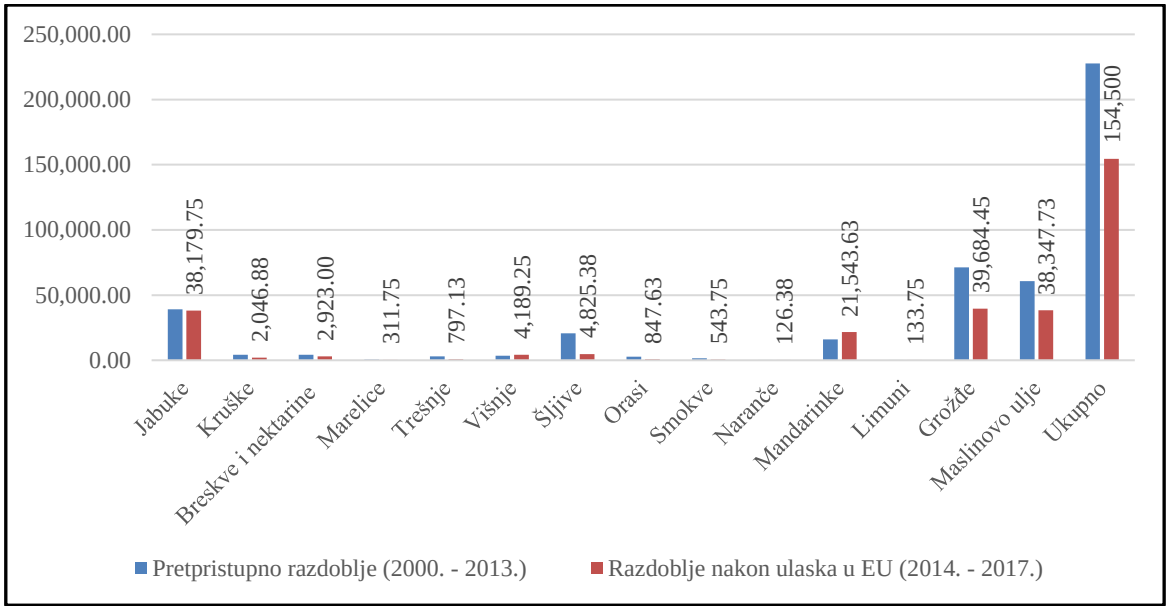
Graf 4.1.3.4.4. Uvoz i izvoz kupusa
Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

4.1.3.5. Voće i grožđe[17]

U Republici Hrvatskoj moguća je raznolika proizvodnja voća s obzirom na klimatske, pedološke i hidrološke potencijale. Iako imamo velike potencijale, proizvodnja voća i grožđa sudjeluje s 2 – 3% u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji RH što je nedovoljno u odnosu na potrebe stanovništva, turizma, prehrambene industrije, izvoza i mogućnosti zapošljavanja.

U pretpristupnom razdoblju na površini od 67.542 ha, proizvedeno je ukupno 227.628 tona voća i grožđa s prirodom po hektaru od 5,69 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU voće i grožđe bilježe smanjenje u svim promatranim razinama u odnosu na pretpristupno razdoblje i to redom: površine za 1,5%, proizvodnja za 32,1%, dok se prirod smanjio na 5 t/ha. Najveće i jedino povećanje u proizvodnji od ulaska u EU ostvarili su višnje i mandarinke u odnosu na pretpristupno razdoblje, dok svo ostalo voće bilježi smanjenje proizvodnje u istom promatranom razdoblju (Graf 4.1.3.5.1.).

[17] U radu je obuhvaćeno sljedeće voće s navedenim koeficijentom žitne jedinice: jabuke=0,5; kruške=0,5; breskve i nektarine=0,5; marelice=0,5; trešnje=0,5; višnje=0,5; šljive=0,5; orasi=0,5; smokve=0,5; naranče=0,5; mandarinke=0,5; limuni=0,5; grožđe=0,3 i maslinovo ulje= 1,3, a podaci za površine i prirod uzete su od masline.

Graf 4.1.3.5.1. Prosječna proizvodnja voća i grožđa (natpisi nakon ulaska u EU)
Izvor: izrada autora

U strukturi proizvodnje voća i grožđa u prosjeku godina od 2000. – 2017. najzastupljeniji su grožđe, maslinovo ulje, jabuke i mandarinke te oni zajedno čine 85,6% ukupne proizvodnje voća i grožđa. U razdoblju nakon ulaska u EU u strukturi proizvodnje od najzastupljenijeg voća povećanje su ostvarili mandarinke i jabuke, dok grožđe i maslinovo ulje bilježe smanjenje u odnosu na pretpristupno razdoblje.

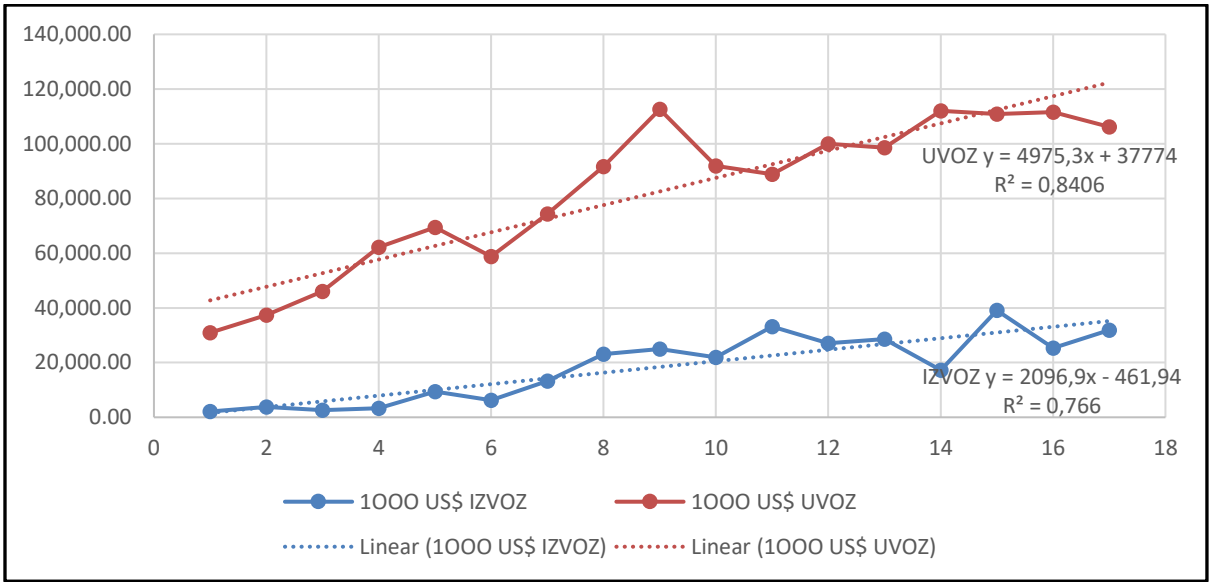
U pretpristupnom razdoblju izvezli smo voća i grožđa u vrijednosti od 15.474 milijuna US$, dok smo u uvezli voća i grožđa u vrijednosti 76.766 milijuna US$ što je rezultiralo deficitom od 61.292 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvezli smo voća i grožđa u vrijednosti 32.110 milijuna US$, dok smo ga uvezli u vrijednosti 109.555 milijuna US$ i ostvarili još veći deficit u vrijednosti od 77.444 milijuna US$ (Tablica 4.1.3.5.1.).

Tablica 4.1.3.5.1. Uvoz i izvoz voća i grožđa

1OOO US$			
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	15.474	76.766	-61.292
Članstvo u EU	32.110	109.555	-77.444
Promjena, %	107,5	42,7	26,4

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Uspoređivanjem podataka prije i nakon ulaska u EU, evidentno je da se uvoz u razdoblju nakon ulaska u EU povećao za 42,7%, a izvoz za 107,5% u odnosu na pretpristupno razdoblje.

Graf 4.1.3.5.2. Uvoz i izvoz voća i grožđa od 2000. - 2016.
Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Grožđe

Grožđe je najzastupljenije u proizvodnji voća s udjelom oko 29% u ukupnoj proizvodnji voća. Ono je u pretpristupnom razdoblju zauzimalo 30.077 ha površine RH, proizvelo se 71.173 t, s prinosom od 6,30 t/ha. U razdoblju nakon ulaska u EU površine pod grožđem su se smanjile za 19,7%, proizvodnja za 44,2%, a prinos se smanjio na 5,45 t/ha u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.5.2.).

Tablica 4.1.3.5.2. Proizvodnja, površina i prirod grožđa

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	71.173	30.077	6,3
Članstvo u EU	39.684	24.159	5,45
Promjena, %	-44,2	-19,7	-13,5

Izvor: izrada autora

U bilanci vanjskotrgovinske razmjene grožđe ostvaruje značajne deficite. U pretpristupnom razdoblju uvezli smo grožđa u vrijednosti 16.122 milijuna US$ dok smo ga izvezli u vrijednosti 12.000 US$ te smo u tom razdoblju ostvarili deficit u vrijednosti 16.110 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvoz se značajno povećao u odnosu na pretpristupno razdoblje, ali se i dalje bilježio značajan deficit u vrijednosti od 18.503 milijuna US$ (Tablica 4.1.3.5.3.).

Tablica 4.1.3.5.3. Uvoz i izvoz grožđa, 000 US$

1OOO US$			
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	12	16.122	-16.110
Članstvo u EU	266	18.769	-18.503
Promjena, %	2132,7	16,4	14,9

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Jabuke

U pretpristupnom razdoblju proizvedeno je 39.210 t jabuka na 5.769 ha, a prirod po ha bio je 11,14 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU proizvodnja jabuka se u prosjeku smanjila za 2,6%, površine su se smanjile za 2,8%, dok se prirod povećao za 16,7% u odnosu na promatrano pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.5.4.).

Tablica 4.1.3.5.4. Proizvodnja, površina i prirod jabuka

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	39.210	5.769	11,14
Članstvo u EU	38.180	5.607	13,00
Promjena, %	-2,6	-2,8	16,7

Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju uvezli smo jabuka u vrijednosti 8.323 milijuna US$, dok smo izvezli 2.077 milijuna US$ i ostvarili deficit od 6.246 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU uvezli smo jabuka za 11,7% manje, a izvezli za 271,8% više jabuka u odnosu na pretpristupno razdoblje. Iako se proizvodnja smanjila u razdoblju nakon pristupanja EU, izvoz se značajno povećao zbog boljih otkupnih cijena i lakšem pristupu europskom tržištu. Upravo u razdoblju nakon ulaska u EU se ostvaruje i suficit u bilanci vanjskotrgovinske razmjene koji je iznosio 368.000 US$ (Tablica 4.1.3.5.5.).

Tablica 4.1.3.5.5. Uvoz i izvoz jabuka, 000 US$

Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Suficit/Deficit
Pretpristupno	2.077	8.323	-6.246
Članstvo u EU	7.720	7.353	368
Promjena, %	271,8	-11,7	-105,9

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Mandarinke

U pretpristupnom razdoblju proizvedeno je 16.121 t mandarinki na 1.330 ha, a prirod po ha bio je 23,04 tona. U razdoblju nakon ulaska u EU proizvodnja mandarinka se povećala za 33,6%, površina za 58,2%, ali se prirod smanjio za 12,4% u odnosu na promatrano pretpristupno razdoblje. Mandarinke su ujedno i voće kod kojeg je došlo do najvećeg povećanja površina i proizvodnje u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.5.6.).

Tablica 4.1.3.5.6. Proizvodnja, površina i prirod mandarinki

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha
Pretpristupno	16.121	1.330	23,04
Članstvo u EU	21.544	2.104	20,18
Promjena, %	33,6	58,2	-12,4

Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju izvezli smo mandarinki u vrijednosti od 11.254 milijuna US$, dok smo uvezli mandarinki u vrijednosti 2.400 milijuna US$ što je rezultiralo suficitom od 8.854 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvoz se povećao za 61,2%, a uvoz za 91,7% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Iako se uvoz u postocima više povećao, u razdoblju nakon ulaska u EU bilježimo povećanje suficita za 53% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.5.7.).

Tablica 4.1.3.5.7. Uvoz i izvoz mandarinki, 000 US$

Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Suficit
Pretpristupno	11.254	2.400	8.854
Članstvo u EU	18.145	4.601	13.544
Promjena, %	61,2	91,7	53,0

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Maslinovo ulje

Prerada maslina u maslinovo ulje postupno se povećava, a hrvatsko maslinovo ulje sve više postaje gospodarski važan potencijal u poljoprivrednoj proizvodnji mediteranske Hrvatske, i to znatno poboljšane kakvoće.

U pretpristupnom razdoblju pod maslinama[18] je bilo 14.235 ha, proizvodnja je bila 9.011 t maslina, a prirod po hektru je bio 2,08 t. Od proizvodnje maslina u pretpristupnom razdoblju dobilo se 60.664 t maslinovog ulja. U razdoblju nakon ulaska u EU proizvodnja maslina se

[18] Koeficijent žitne jedinice za izračun proizvodnje maslina u ovom radu je iznosio 0,3.

smanjila za 19,1%, prirod za 37,5%, dok su se površine povećale za 31,8% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Kako se nakon ulaska u EU smanjila proizvodnja maslina tako se smanjila i proizvodnja maslinovog ulja i to za 36,8% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.5.8.).

Tablica 4.1.3.5.8. Proizvodnja, površina i prirod masline te proizvodnja maslinovog ulja

Razdoblje	Proizvodnja- t	Površina- ha	Prirod- t/ha	Maslinovo ulje- t
Pretpristupno	9.011	14.235	2,08	60.664
Članstvo u EU	7.293	18.762	1,3	38.348
Promjena, %	-19,10	31,80	-37,50	-36,80

Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju uvezli smo maslinovog ulja u vrijednosti 5.654 milijuna US$, dok smo izvezli 1.720 milijuna US$ i ostvarili deficit od 3.934 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU uvezli smo maslinovog ulja u vrijednosti 14.260 milijuna US$, dok smo izvezli 1.544 milijuna US$ te se i u tom razdoblju bilježi još veći deficit u iznosu od 12.716 milijuna US$ (Tablica 4.1.3.5.9.).

Tablica 4.1.3.5.9. Uvoz i izvoz maslinovog ulja

	1OOO US$		
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	1.720	5.654	-3.934
Članstvo u EU	1.544	14.260	-12.716
Promjena, %	-10,2	152,2	223,2

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

4.1.3.6. Stočarstvo [19]

Stočarska proizvodnja, nakon proizvodnje žitarica, ima najvažniju ulogu u poljoprivrednoj djelatnosti Republike Hrvatske s udjelom oko 35% u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Udio stočarstva u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji bilježi smanjenje s 36,8%, u pretpristupnom razdoblju, na 32,5% razdoblju nakon ulaska u EU što čini smanjenje u udjelu stočarske u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji od 11,5%. Kada bismo gledali stočarsku proizvodnju prije i nakon ulaska u EU onda dolazimo do smanjenja od 8,8% u razdoblju nakon ulaska u EU u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.6.1.).

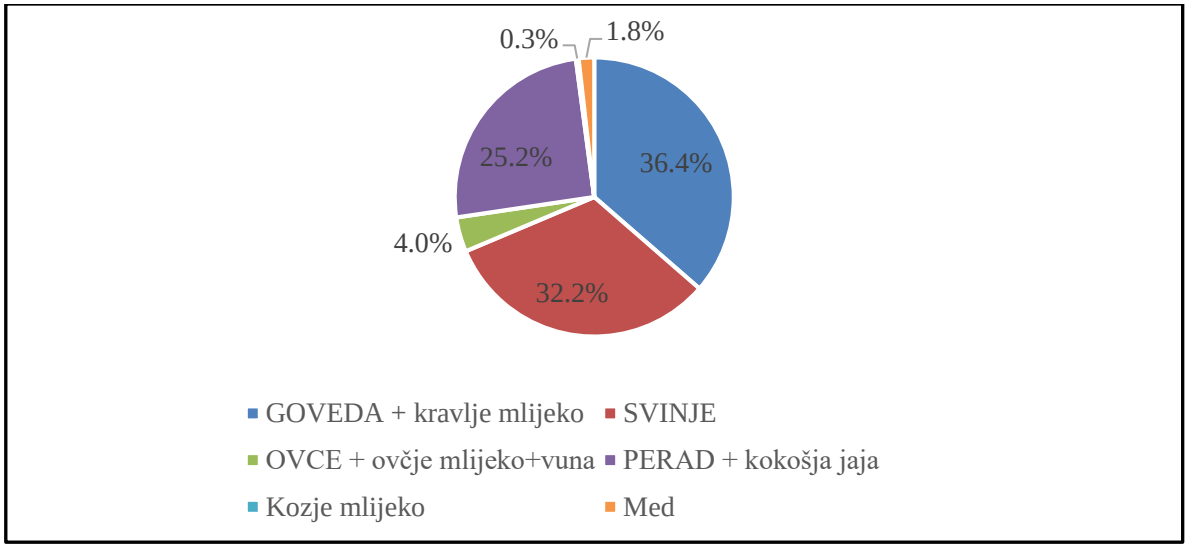
[19] U radu je obuhvaćena sljedeća stoka i njihovi proizvodi s navedenim koeficijentom žitne jedinice: goveda=6; svinje=5; ovce=6; perad=6; kravlje mlijeko=0,7; ovčje mlijeko=0,7; kozje mlijeko=0,7; kokošja jaja=0,25; vuna=40; med=10.

Tablica 4.1.3.6.1. Proizvodnja i udio u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji stočarstva

Razdoblje	Proizvodnja - t	Udio u ukupnoj polj. proizvodnji - %
Pretpristupno	2.661.734	36,8%
Članstvo u EU	2.426.711	32,5%
Promjena, %	-8,8	-11,5

Izvor: izrada autora

U strukturi stočarske proizvodnje najvažniju ulogu imaju goveda (uključujući i mlijeko), svinje i perad (uključujući kokošja jaja). Nakon njih slijede ovce (uključujući mlijeko i vunu), med te kozje[20] mlijeko (Graf 4.1.3.6.1.).

Graf 4.1.3.6.1. Prosječna struktura stočarske proizvodnje od 2000. - 2017.
Izvor: izrada autora

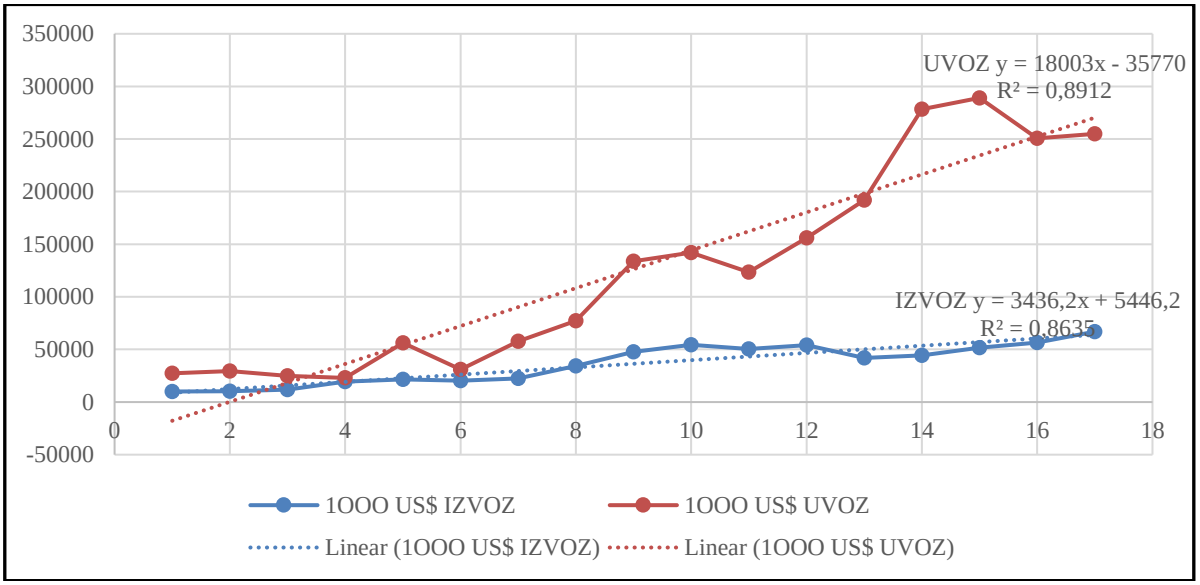
U pretpristupnom razdoblju uvezli smo stočarskih[21] proizvoda u vrijednosti 96.550 milijuna US$, dok smo izvezli 31.662 milijuna US$ te smo u navedenom razdoblju ostvarili deficit u iznosu od 64.889 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU već izuzetno veliki uvoz povećao se za 174,3%, dok se izvoz povećao za 84,3%. U razdoblju nakon ulaska u EU ostvarujemo još veći deficit i to za 218,3% veći nego u pretpristupnom razdoblju (Tablica 4.1.3.6.2.).

[20] Nisu poznati podaci za proizvodnju koza od 2000. godine pa je uzeto samo kozje mlijeko
[21] Uključena je sljedeća stoka i proizvodi: goveda, svinje, ovce, perad (patka, pura, kokoš), kravlje mlijeko, kokošja jaja i med.

Tablica 4.1.3.6.2. Uvoz i izvoz stoke i proizvoda, 000 US$

Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	31.662	96.550	-64.889
Članstvo u EU	58.352	264.874	-206.522
Promjena, %	84,3	174,3	218,3

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Graf 4.1.3.6.2. Uvoz i izvoz stoke i proizvoda od 2000. - 2016. godine
Izvor: izrada autora

Govedarstvo[22]

Govedarska proizvodnja najznačajnija je grana stočarstva. Goveda, uključujući i mlijeko, zauzimaju oko 36% ukupne stočarske proizvodnje u RH (u prosjeku godina od 2000. - 2017). Od toga na meso goveda otpada oko 17%, dok na mlijeko krava otpada oko 19%. U ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji od 2000. - 2017. godine, goveda i mlijeko sudjeluju s oko 13%.

U pretpristupnom razdoblju prirast[23] goveda je bio 461.817 t, a proizvodnja kravljeg mlijeka je bila 512.835 t. U razdoblju nakon ulaska u EU prirast goveda smanjio se za 12,3%, a proizvodnja mlijeka se smanjila za 9,7%. Gledajući zajedno prirast goveda i proizvodnju kravljeg mlijeka dolazimo do podataka da je govedarstvo u razdoblju nakon ulaska u EU doživjelo smanjenje od 10,9% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.6.3.).

[22] U ovom radu obuhvaća prirast goveda i proizvodnju kravljeg mlijeka.
[23] Prirast goveda, ovaca, svinja i peradi izračunavamo tako da tržni višak (razliku prodaje i kupnje) pribrojimo težini zaklane stoke i razlici težine stada (od težine stada u ovoj godini oduzima se težina stada u prethodnoj godini).

Tablica 4.1.3.6.3. Prirast goveda i proizvodnja kravljeg mlijeka

Razdoblje	Prirast goveda – t	Proizvodnja kravljeg mlijeka - t	Ukupno -t
Pretpristupno	461.817	512.835	974.651
Članstvo u EU	405.104	462.963	868.066
Promjena, %	-12,30	-9,70	-10,90

Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju uvezeno je goveda u vrijednosti od 10.515 milijuna US$, dok je istovremeno izvoz goveda iznosio 7.849 milijuna US$ te je ostvaren deficit od 2.666 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvoz se povećao za 158%, a uvoz za 344% u odnosu na pretpristupno razdoblje. Još veći uvoz doprinio je značajno većim deficitom, koji se povećao za 892,4% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.6.4.).

Uvoz kravljeg mlijeka u pretpristupnom razdoblju iznosio je 24.156 milijuna US$, dok je izvoz bio u vrijednosti 11.909 milijuna US$ uz deficit od 12.247 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU stanje se pogoršalo te se uvoz značajno povećao, a izvoz se je smanjio u odnosu na pretpristupno razdoblje. U razdoblju nakon ulaska ostvaren je deficit koji je bio za 369,2% veći u odnosu na deficit pretpristupnog razdoblja (Tablica 4.1.3.6.4.).

Govedarstvo je u razdoblju nakon ulaska u EU povećalo svoj deficit u vanjskotrgovinskoj bilanci za 462,7% u odnosu na pretpristupno razdoblje.

Tablica 4.1.3.6.4. Uvoz i izvoz mesa goveda i kravljeg mlijeka, 000 US$

Meso goveda			
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	7.849	10.515	-2.666
Članstvo u EU	20.278	46.739	-26.461
Promjena, %	158,4	344,5	892,4
Kravlje mlijeko			
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	11.909	24.156	-12.247
Članstvo u EU	8.323	65.783	-57.460
Promjena, % Promjena, %	-30,1	172,3	369,2
Govedarstvo (meso goveda + kravlje mlijeko)			
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	19.758	34.671	-14.913
Članstvo u EU	28.601	112.522	-83.921
Promjena, %	44,8	224,5	462,7

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Svinjogojstvo[24]

Svinjsko meso je značajno u prehrani stanovništva te je najvažniji izvor animalnih bjelančevina. Isto tako izuzetno je važno za prerađivačku industriju, industriju stočne hrane, preradu i finalizaciju ratarskih proizvoda i preradu nusproizvoda prehrambene industrije. U strukturi stočarske proizvodnje svinjogojstvo zauzima oko 32% u prosjeku godina od 2000. - 2017. godine.

U ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji RH svinjogojstvo zauzima oko 11,5% u prosjeku godina od 2000. - 2017. godine. U pretpristupnom razdoblju svinjogojstvo je zauzimalo oko 12,3% ukupne poljoprivredne proizvodnje, dok je u razdoblju nakon ulaska u EU u prosjeku zauzimalo 9,2% (Tablica 4.1.3.6.5.).

U pretpristupnom razdoblju prirast svinja je bio 885.445 t, a u razdoblju nakon ulaska u EU prirast svinja se smanjio za 22,5%. Od svih stočarskih proizvoda koji su obuhvaćeni u radu upravo je svinjogojstvo uz kozje mlijeko doživjelo najveće smanjenje u proizvodnji (Tablica 4.1.3.6.5.).

[24] U ovom radu je obuhvaćen prirast svinja.

Tablica 4.1.3.6.5. Prirast i udio svinja u stočarstvu i poljoprivrednoj proizvodnji

Razdoblje	Prirast- t	Udio u stočarstvu	Udio u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji RH
Pretpristupno	885.445	33,4%	12,3%
Članstvo u EU	686.471	28,3%	9,2%
Promjena, %	-22,5	-15,3	-25,2
Prosjek 2000./17.	841.228	32,2%	11,6%

Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju uvezeno je svinja u vrijednosti od 28.710 milijuna US$, dok je istovremeno izvoz iznosio 954.000 US$ te je ostvaren deficit od 27.756 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU uvoz se povećao na 74.295 milijuna US$, a izvoz na 8.855 milijuna US$ te je ostvaren deficit za 135,8% veći nego u pretpristupnom razdoblju (Tablica 4.1.3.6.6.).

Tablica 4.1.3.6.6. Uvoz i izvoz mesa svinja, 000 US$

Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	954	28.710	-27.756
Članstvo u EU	8.855	74.295	-65.439
Promjena, %	828,2	158,8	135,8

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

Peradarstvo[25]

Peradarstvo je sektor koji jedini od tri najvažnija sektora u stočarstvu (govedarstvo, svinjogojstvo i peradarstvo) bilježi povećanje u proizvodnji u razdoblju nakon ulaska u EU u odnosu na pretpristupno razdoblje. Tome najviše može zahvaliti što je dobrim dijelom uvedena visoka tehnologija proizvodnje, ali isto tako i sve veća potražnja za peradarskim proizvodima.

Peradarstvo u prosjeku godina od 2000. - 2017. zauzima 25,2% ukupne stočarske proizvodnje u RH. Od toga na meso peradi otpada 24,8%, dok na kokošja jaja otpada 0,4%. U ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji od 2000. - 2017. godine, peradarstvo u prosjeku sudjeluje s 9%.

U pretpristupnom razdoblju prirast peradi je bio 644.049 t, a prosječna proizvodnja kokošjih jaja je bila 11.885 t. U razdoblju nakon ulaska u EU prirast peradi povećao se za 2,6%, a proizvodnja kokošjih jaja se smanjila za 19,4%. Gledajući zajedno prirast peradi i proizvodnju

[25] U ovom radu je obuhvaćen prirast peradi i kokošja jaja.

kokošjih jaja dolazimo do podataka da je peradarstvo u razdoblju nakon ulaska u EU doživjelo povećanje proizvodnje od 2,2% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.6.7.).

Tablica 4.1.3.6.7. Prirast peradi i proizvodnja kokošjih jaja

Razdoblje	Prirast peradi - t	Proizvodnja kokošjih jaja[26] - t	Perad + kokošja jaja
Pretpristupno	644.049	11.885	655.934
Članstvo u EU	661.016	9.581	670.596
Promjena, %	2,6	-19,4	2,2

Izvor: izrada autora

U pretpristupnom razdoblju uvezeno je peradi[27] u vrijednosti od 18.944 milijuna US$, dok je istovremeno izvoz peradi iznosio 7.697 milijuna US$ te je ostvaren deficit od 11.247 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU izvoz se povećao za 116,7%, uvoz za 188,5% , a deficit za 237,6% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.6.8.).

Uvoz kokošjih jaja u pretpristupnom razdoblju iznosio je 6.108 milijuna US$, dok je izvoz bio u vrijednosti 958.000 US$ te je došlo do deficita od 5.150 milijuna US$. U razdoblju nakon ulaska u EU uvoz se povećao za 89,1%, izvoz za 106,2%, a deficit za 85,9% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.6.8.).

Peradarstvo ukupno bilježi povećanje deficita u razdoblju nakon ulaska u EU za 189,9% u odnosu na pretpristupno razdoblje (Tablica 4.1.3.6.8.).

[26] Proizvodnja kokošjih jaja u tonama dobivena je na sljedeći način: 16 komada kokošjih jaja = 1 kg (kilogram), tj. 16.000 komada kokošjih jaja = 1 t (tona)
[27] Pod uvoz i izvoz peradi obračunati su podaci za: patku, puru i kokoš.

Tablica 4.1.3.6.8. Uvoz i izvoz mesa peradi i kokošjih jaja, 000 US$

Meso peradi			
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	7.697	18.944	-11.247
Članstvo u EU	16.680	54.649	-37.969
Promjena, %	116,7	188,5	237,6
Kokošja jaja			
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	958,00	6.108	-5.150,36
Članstvo u EU	1.975,67	11.549	-9.573,33
Promjena, %	106,2	89,1	85,9
Peradarstvo (meso peradi + kokošja jaja)			
Razdoblje	Izvoz	Uvoz	Deficit
Pretpristupno	8.655	25.052	-16.397
Članstvo u EU	18.656	66.198	-47.543
Promjena, %	115,6	164,2	189,9

Izvor: izrada autora na temelju dostupnih podataka na FAOSTAT-u

5. Zaključak

Poljoprivreda RH sudjeluje u BDP-u RH s manje od 3%, dok u BDV-u sudjeluje s oko 3%. U strukturi hrvatske poljoprivredne proizvodnje u žitnim jedinicama dominantnu ulogu ima biljna proizvodnja s oko 65%, dok stočarstvo sudjeluje s oko 35%.

U biljnoj proizvodnji, proizvodnja žitarica bilježi u razdoblju nakon ulaska u EU povećanje za 1,2% u odnosu na pretpristupno razdoblje, a najveće smanjenje u istom promatranom razdoblju bilježi se kod raži (za 37,3%) i pšenice (za 5,4%).

Industrijsko bilje je povećalo svoju proizvodnju za 40,8%, u razdoblju nakon ulaska u EU u odnosu na pretpristupno razdoblje, te je ostvarilo najveće povećanje u poljoprivrednoj proizvodnji RH. Najveće povećanje u razdoblju nakon ulaska u EU u odnosu na pretpristupno razdoblje bilježe uljana repica (za 145%) i soja (za 75%).

Krmno bilje također bilježi povećanje proizvodnje i to za 26,8% u razdoblju nakon ulaska u EU u odnosu na pretpristupno razdoblje. Najveće povećanje bilježi kukuruz za zelenu krmu (za 50,1%), a najveće smanjenje djeteline i mješavine (za 46,0%).

Povrće u razdoblju nakon ulaska u EU bilježi smanjenje proizvodnje za 15,8% u odnosu na pretpristupno razdoblje, a najveće smanjenje od oko 16.000 tona ostvario je krumpir koji je bez obzira na takvo smanjenje i dalje najvažnija povrtna kultura.

Najveće smanjenje od ulaska u EU, u proizvodnji biljnih kultura, dogodilo se kod voća i grožđa i to za 32,1% u odnosu na pretpristupno razdoblje. To smanjenje najviše zabrinjava jer se upravo od voća i grožđa, uz stočarsku proizvodnju, može napraviti najviše prerađevina koje bi donijele dodatnu i veću zaradu poljoprivrednicima.

Stočarska proizvodnja je u razdoblju nakon ulaska u EU ostvarila smanjenje od 8,8% (za oko 235.000 t) u odnosu na pretpristupno razdoblje. Najveće smanjenje u proizvodnji, u razdoblju nakon ulaska u EU, bilježi svinjogojstvo i to za oko 200.000 t u odnosu na pretpristupno razdoblje. Smanjenje u razdoblju nakon ulaska u EU još bilježe govedarstvo i kozje mlijeko, dok peradarstvo i ovčarstvo (prirast ovaca, ovčje mlijeko i vuna) bilježe povećanje.

U bilanci vanjskotrgovinske razmjene u pretpristupnom razdoblju biljna proizvodnja ostvaruje deficit od 60.645 milijuna US$, ali razdoblju nakon ulaska u EU dolazi do značajnog iskorištavanja otvorenosti EU tržišta i ostvarivanja suficita u iznosu od 34.163 milijuna US$.

Za razliku od biljne proizvodnje, stočarstvo i u razdoblju nakon ulaska u EU ostvaruje deficit u bilanci vanjskotrgovinske razmjene. U stočarstvu se deficit povećao s 64.889 milijuna US$ u pretpristupnom razdoblju, na 206.552 milijuna US$ u razdoblju nakon ulaska u EU; odnosno za 218,3%.

Istraživanje je pokazalo da se ukupna poljoprivredna proizvodnja RH u razdoblju nakon ulaska u EU povećala za 2,6% u odnosu na analizirano pretpristupno razdoblje. Isto tako došlo je i do povećanja ukupnog uvoza (za 81,1%) i izvoza (za 113,4%) poljoprivrednih proizvoda RH u razdoblju nakon pristupanja u EU u odnosu na analizirano pretpristupno razdoblje.

Na temelju istraživanja se isto tako može zaključiti da je RH neto izvoznik žitarica i industrijskog bilja, dok je neto uvoznik povrća, voća i grožđa te stočarskih proizvoda.

6. Literatura

1. Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, (2018.).; Preuzeto s https://www.apprrr.hr/korisni-dokumenti/ (pristupljeno 12.07.2018.)
2. Bistričić, A., Agatić, A. i Kuzman, Z. (2011). Značaj poslovanja malih i srednjih poduzeća u gospodarstvu Republike Hrvatske i gospodarstvima zemalja Europske unije. *Pomorstvo, 25* (1), 145-158.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/69644 (pristupljeno 15.07.2018.)
3. Bobetić, B. (2011). Stanje proizvodnje i tržišta peradarske industrije Republike Hrvatske. *Stočarstvo, 65* (2), 83-88.; Preuzeto s .https://hrcak.srce.hr/73877 (pristupljeno 15.07.2018.)
4. Burić Pejčinović, M. (2010). Učinkovitost korištenja pretpristupnim fondovima Europske unije u Hrvatskoj. *Hrvatska i komparativna javna uprava, 10* (3), 651-663. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/135326 (pristupljeno 12.07.2018.)
5. Ćejvanović, F., Hodžić, K. i Terzić, L. (2009). Utjecaj CEFTA sporazuma na vanjskotrgovinsku razmjenu poljoprivrednih proizvoda u Bosni i Hercegovini. *Tranzicija, 11* (23-24), 10-19.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/44532 (pristupljeno 10.07.2018.)
6. Ćudina, A. i Sušić, G. (2013). Utjecaj pristupanja Hrvatske Europskoj uniji na trgovinske i gospodarske odnose sa zemljama CEFTA-E. *Ekonomski pregled, 64* (4), 376-396.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/106710 (pristupljeno 07.07.2018.)
7. Državni zavod za statistiku - Republika Hrvatska. (2018.).; Preuzeto s https://www.dzs.hr/ (pristupljeno 22.07.2018.)
8. Eurostat - Tables, Graphs and Maps Interface (TGM) table. (2018.). Preuzeto s http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tag00102&plugin=1 (pristupljeno 10.07.2018.)
9. FAOSTAT. (2018.).; Preuzeto s http://www.fao.org/faostat/en/#data/TP (pristupljeno 20.07.2018.)
10. Franić, R., Jurišić, Ž. i Gelo, R. (2014). Food production and rural development – Croatian perspective within the European context. *Agroeconomia Croatica, 4* (1), 16-24. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/125550 (pristupljeno 12.07.2018.)

11. Franić, R., Mikuš, O., Andabak, A. (2011) „Optimistički pogled na ulazak u EU: poljoprivrednicima može biti bolje“. 46th Croatian and 6th International Symposium on Agriculture : proceedings (Ur. Pospišil, M.). Zagreb : Agronomski fakultet, 3-10.
12. Grgić, I., Zrakić, M. i Županac, G. (2011). Hrvatska vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. *Agronomski glasnik, 73* (4-5), 263-276.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/79943 (pristupljeno: 10.07.2018.)
13. Grgić, I., Hadelan, L., Prišenk, J. i Zrakić, M. (2016). Stočarstvo Republike Hrvatske: stanje i očekivanja. *Meso, XVIII* (3), 256-263.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/162025 (pristupljeno 05.07.2018.)
14. Jović, D. (2011). Hrvatska vanjska politika pred izazovima članstva u Europskoj Uniji. *Politička misao, 48* (2), 7-36.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/72011 (pristupljeno 06.07.2018.)
15. Jurišić, Ž. (2014). Hrvatska poljoprivreda u zajedničkoj poljoprivrednoj politici Europske unije: sadašnjost i sutrašnjica. *Civitas Crisiensis, 1* (1), 207-221.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/121295 (pristupljeno 15.07.2018.)
16. Kovačić, D., Žutinić, Đurđica; Grgić, I., Markovina, J. (2007). Kuda ide hrvatsko selo? U: Zbornik radova 42. Hrvatskog i 2. Međunarodnog simpozija agronoma (Milan Pospišil, ur.). Agronomski fakultet, Zagreb, str. 34-39.
17. Mikuš, O., Ramani, D. i Franić, R. (2010). Smjernice zajedničke poljoprivredne politike Europske unije nakon 2013. godine. *Agronomski glasnik, 72* (6), 345-358.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/69009 (pristupljeno 14.07.2018.)
18. Pavić, R. (2005). Hrvatska i EU (EUnija) – u središnjoj južnoj Europi, tj. na Balkanu i njegovim rubovima (Hrvatska): sve još nije gotovo!. *Adrias,* (12), 73-90. Preuzeto s .https://hrcak.srce.hr/35634 (pristupljeno 10.07.2018.)
19. Pavić, R. (2005). Hrvatska i EU (EUnija) – u središnjoj južnoj Europi, tj. na Balkanu i njegovim rubovima (Hrvatska): sve još nije gotovo!. *Adrias,* (12), 73-90.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/35634 (pristupljeno 05.07.2018.)
20. Perica, E., Cerjak, M. i Mikuš, O. (2010). Mogućnosti i potencijalne prijetnje hrvatskom maslinarstvu u Europskoj uniji. *Pomologia Croatica, 16* (3-4), 73-88.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/69039 (pristupljeno 15.07.2018.)
21. Turčić, Z. (2015). Hrvatsko gospodarstvo u vanjskotrgovinskoj razmjeni. *Poslovna izvrsnost, 9* (1), 167-189.; Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/139873 (pristupljeno 10.07.2018.)

22. Zrakić, M., Grgić, I., & Nedanov, A. (2014). Primjena metode modeliranja u sektorskoj analizi. *Zbornik radova 49. hrvatskog & 9. međunarodnog simpozija agronoma u Dubrovniku/Marić, Sonja; Lončarić, Zdenko (ur.)-Osijek*, 191-196.; Preuzeto s http://sa.agr.hr/pdf/2014/sa2014_p0217.pdf (pristupljeno 13.07.2018.)
23. Žutinić, Đurđica; Kovačić, D., Grgić, I., Markovina, J. (2010). Percepcija kvalitete života i namjere o odlasku iz ruralnih sredina. Društvena istraživanja 19(1-2):137-159.

Životopis

Stjepan Krznar rođen je 03.08.1994. godine u Zagrebu. Svoje školsko obrazovanje započeo je 2001. godine u Osnovnoj školi „Vukomerec“, a 2009. godine upisuje Prvu ekonomsku školu u Zagrebu. Nakon toga, 2013. godine upisuje Agronomski fakultet u Zagrebu, smjer Agrarna ekonomika te tri godine kasnije uspješno završava preddiplomski studij. 2016. godine upisuje diplomski studij Agrobiznis i ruralni razvitak na Agronomskom fakultetu, a 2017. godine upisuje specijalistički studij Digitalna ekonomija na TVZ-u. Paralelno uz školovanje Stjepan radi studentske poslove te igra nogomet s kojim je 2017. godine postao neslužbeni amaterski prvak Europe. Od stranih jezika najviše koristi engleski jezik, razina B1 te posjeduje vozačku dozvolu B kategorije.